

NY IT-ORGANISATION

Vad kommer att
hända?

GU PÅ ENGELSKA

Göteborg eller
Gothenburg

MÖT DEIRDRE MCCLOSKEY

Marknadsförespråkaren
som bytte kön

Extra tjockt jubileumsnummer!

GU JOURNALEN

NYHETER FRÅN GÖTEBORGS UNIVERSITET

Latinum necesse est

Samarbete istället för fusioner

Rektor har ordet HÖGSKOLEVERKETS nya generaldirektör, Anders Flodström, startade en intensiv debatt om det svenska högskoleväsendets struktur när han föreslog att det skulle finnas fem universitet i Sverige. Debatten är bra. Vi behöver ständigt vara uppmärksamma på att både vår verksamhet och vår organisation har sådan kvalitet att vi kan behålla och helst förbättra vår ställning gentemot en alltmer konkurrenskraftig omvärld.

Jag tillhör en grupp inom Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, vars uppdrag är att studera det svenska högskolelandskapet och föreslå förbättringar. Vi började vårt arbete långt innan Anders Flodström gjorde sitt utspel och är nu i slutskedet. En rapport kommer inom kort, där ambitionen varit att komma med kvalitetssäkrade förslag till förändringar.

UNDER MÅNGA ÅR gick trenden i vårt land mot en breddning av både grundutbildningen och forskningen. Finansieringssystemen stödde också en sådan utveckling. Men nu har trenden vänt. Istället talas det om specialisering, profilering och excellence. Trendbrottet har inte bara skett här hemma. Samma förhållande gäller också i högsta grad internationellt.

Inom Göteborgs universitet är vi redan på väg att anpassa oss till de nya förutsättningar som statsmakterna och omvärlden skapar. Men om avsikten med förslaget om fem universitet är att lägga de mindre universiteten och ett antal högskolor under några stora universitet, tror jag att vi hamnar helt fel. Att ge sig in i en sådan process skulle ta både tid och kraft. Och den tiden och

den kraften behöver vi till helt andra ändamål. Som till exempel att skapa forskning och utbildning av högsta internationella klass.

I GÖTEBORG HAR VI sedan Göteborgs högskola startade på sent 1800-tal värvat om bildningsidealet, det har givit oss en värdegrund som utgår från en nära koppling mellan utbildning och forskning. Om detta ska fungera, krävs balans mellan de båda uppdragen. Inrangeras ett antal högskolor under ett stort universitet är risken stor att balansen störs och den livgivande korsbefruktningen mellan uppdragen hämmas. Högskolornas utbildningsuppdrag har ju ofta varit betydligt större än deras möjligheter till forskning.

Jag tycker istället att de mindre högskolorna inom Västra Götalandsregionen har en viktig roll att spela i sin nuvarande form. I många fall har de specialiserat sin utbildning och därmed stått för en förnyelse samtidigt som de har breddat rekryteringen. Dessutom spelar de en viktig roll i den regionala utvecklingen utanför Göteborg.

SOM FRAMGÅTT är jag inte förtjust i fusioner inom högskolevärlden. Däremot är jag en varm anhängare av samarbete inom både forskning och utbildning. Den medicinska och naturvetenskapliga forskningen kräver till exempel mycket stora investeringar i utrustning och alla kan inte ha allt. Det har vi i lilla Sverige inte råd med. Istället borde universiteten i samförstånd bygga upp unik utrustning var och en på sin ort som vi sedan gemensamt kan utnyttja.

Vi har redan ett mycket bra samar-

bete med Chalmers, men vad är det som säger att det inte kan bli ännu bättre? Skulle inte en tekniker ha nytta av att lära sig mer inom humaniora? Och finns det inte ytterligare synergier att finna mellan till exempel design och arkitektur?

TILL SIST vill jag uppmärksamma att det inte blev så mycket av den befarade minskningen i studenttillströmningen. Totalt ser det ut att inte bli någon minskning alls. För Göteborgs universitets del pekar det till och med mot ett plus. Visst finns det problemområden, som naturvetenskap. Men det har sin naturliga förklaring i att gymnasierna inte utbildar så många studenter längre som är behöriga att studera vid en naturvetenskaplig fakultet. Här finns en uppenbar risk att det på sikt kommer att leda till ett stort samhällsproblem, eftersom både näringsliv och offentlig förvaltning vill ha kompetenta medarbetare inom naturvetenskap. I denna fråga måste vi samarbeta med andra delar av samhället för att nå en lösning.

När detta är skrivet vill jag uttrycka min stora glädje över att så många studenter söker sig till Göteborgs universitet. Ni är alla hjärtligt välkomna till oss.

Pam Fredman

Webben kontra papperstidning

Redaktionen **AV NÅGON ANLEDNING** råkar GU Journalens tioårsjubileum sammanfalla med en rad andra jubileer, som att huset, där redaktionen finns, fyller 100 år. Även Odontologen och juridiska institutionen fyller jämnt i år. Vi vill självklart uppmärksamma tioårsdagen genom att blicka bakåt och reflektera över tidningens utveckling. Bland annat skriver vi om föregångaren Göteborgs Universitets Tidning, som med hög journalistisk ambition vågade diskutera universitetets ödesfrågor. Den tidningen blev dock inte så långvarig. Papperstidningens fortsatta exis-

tens har diskuterats länge – det finns några som tycker att det räcker att ha en tidning på webben. Samtidigt finns det flera exempel på organisationer som lagt ner sin papperstidning för att spara pengar men som sedan fått tänka om. Visst kan korta nyheter med fördel läggas ut på webben, men den typen av längre, mer genomarbetade artiklar som återfinns i GU Journalen lämpar sig inte särskilt väl för nätpublicering. Vi är också övertygade om att webbens krav på snabbhet även riskerar kvalitet och tillförlitlighet, eftersom allt är föränderligt och ständigt uppdaterat på webben. Alla undersökningar visar att

en papperstidning blir mer läst och har en annan status än en webbtidning.

GU Journalen har ett viktigt uppdrag att bevaka vad som händer på universitetet, något som vi tar på största allvar. Vi vill tillsammans med er läsare fortsätta att utveckla tidningen till att bli en arena för dialog och debatt.

En nyhet i detta nummer är att vi har en sida på engelska.

Besök gärna GU Journalens fotoutställning, en trappa upp i Vasaparken. På samma plan hittar du även oss. Välkomna!

Allan Eriksson & Eva Lundgren

4 GUJ

oktober

GU JOURNALEN ÄR EN PERSONAL- OCH NYHETSTIDNING
FRÅN GÖTEBORGS UNIVERSITET

chefredaktör & ansvarig utgivare

Allan Eriksson/Tel: 786 1021
allan.eriksson@gu.se

Redaktör & stf ansvarig utgivare

Eva Lundgren/Tel: 786 1081
eva.lundgren@gu.se

frilansreporter

Kajsa Asklöf/Tel: 0706-51 59 50
kajsa.asklof@telia.com

repro

Mattias Jacobsson

fotograf

Göran Olofsson/Tel: 786 2929

layout/grafisk formgivning

Anders Eurén

medverkande skribenter

Anders Flodström, Gudrun Balke, David Karlsson
och Viveca Bladh

korrektur

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

adress

GU Journalen, Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

e-post

gu-journalen@gu.se

internet

www.gu-journalen.gu.se/

tryck

Geson AB, Göteborg.
Tidningen trycks på miljövänligt papper som
uppfyller kraven för Svanen.

upplaga

6 400 ex

utgivning

6 nummer/år. Nästa GU Journalen utkommer i
mitten av november.

manusstopp

26 oktober 2007

adressändring

Gör skriftlig anmälan till redaktionen.
För obeställt material ansvaras ej.
För ej signerat material ansvarar redaktionen.
Citera gärna, men ange källan.
ISSN 1402-9626

omslag

Magnus Wistrand, professor i latin
Foto: Hillevi Nagel

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Med Norge blir GU bäst på havsmiljö

innehåll

- 3 Norge stödjer GU**
Nu blir vi bäst på havsmiljö
- 4 Ny IT-organisation oroar**
Vad hände med dialogen?
- 5 Mager budgetpropp**
Löner och prisökningar äter upp påslaget
- 6 Dags att rekrytera ombud**
Men förtroendeuppdrag har låg status
- 7 Bengt Olsson tar över UFL**
Blir dekan för andra gången
- 8 Hur ska GU klara Kristineberg?**
David Turner hoppas på forskningsfond
- 8 Slag för högskolepedagogik**
Ny enhet ska stötta pedagogik och interaktivt lärande
- 9 Mänskliga rättigheter i fokus**
lockar studenter från hela världen
- 10 Ny träffpunkt**
filmvet.se – för landets alla filmvetare
- 11 För studenternas skull**
Gudrun Balke vet hur studenterna mår
- 12–13 100 år i parken**
Symbol för traditioner och förnyelse
- 14–16 Gammalmodig förnyare**
Magnus Wistrand, professor i latin, får pedagogiskt pris
- 17 Städernaskan med en dold historia**
Sången blev hennes räddning
- 18–19 Mångsidig professor**
Deirdre McCloskey överskrider alla gränser
- 20–21 10 år med GU Journalen**
Tillbakablickar och nedslag
- 22–23 Skyll på chefen!**
Trivs du inte på jobbet är det ledningens fel
- 26 Göteborg eller Gothenburg**
Lars-Gunnar Andersson har svaret
- 27 Only in English**
Meet Andrew Ewing
Short summary of news

Havsmiljö, marina energisystem och entreprenörsutbildning – det är några områden som Göteborgs universitet hoppas kunna utveckla tillsammans med universitet i Norge, bland annat i Tromsø.

I oktober kommer företrädare på departements- och universitetsnivå från de båda länderna att träffas i Vasaparken för att diskutera en handlingsplan. Målet är att skapa ett gemensamt samarbetsprogram av internationell världsklass.

DET VAR VID ETT ministermöte i Tromsø i juni som Carl Bennet, styrelseordförande vid GU, passade på att lägga fram ett förslag till regeringen om ökat samarbete mellan Sverige och Norge när det gäller forskning och utbildning inom havsmiljöområdet. Förslaget hade tagits fram av rektor Pam Fredman i samarbete med Chalmers, Umeå universitet, Västra Götalandsregionen och Fiskeriverket.

– Havsmiljö är ett av GU:s profilområden. Inte minst våra fältstationer ger oss unika möjligheter att arbeta med de här frågorna, konstaterar Pam Fredman. Eftersom Norge och Västsverige har en gemensam kust och ett gemensamt hav har vi också gemensamma problem att fundera över, vilket gör det naturligt att samarbeta kring de här frågorna.

– HAVSMILJÖ ÄR ETT område där universitetet i Tromsø är starkt. I Bergen finns dessutom Fiskeridirektoratet och Havsforskningsinstitutet, förklarar Carl Bennet. Det finns också ett stort intresse för maritim utveckling inom industrin, exempelvis när det gäller energiutvinning från havet, utveckling av nya mediciner av havsprodukter och när det gäller övervakningsutrustning för miljöutsläpp och liknande. Tillsammans kan vi bli ledande inom maritim forskning och utbildning, inte bara i Europa, utan i världen, säger Carl Bennet.

Det handlar om ett samarbete kring många olika frågor, exempelvis marin bioprospektering, marin undersökningsteknologi, klimatfrågor och miljöövervakning.

– Men det är viktigt att även andra discipliner än de naturvetenskapliga och tekniska är med i samverkan, betonar Pam Fredman. SOM-institutet planerar exempelvis att göra en undersökning av allmänhetens inställning till havsmiljöfrågor. Den typen av granskningar är oerhört betydelsefulla, för om vi inte har opinionen med oss kommer vi aldrig att kunna genomföra särskilt många förändringar när det gäller miljöfrågor. Och norrmännen är mycket intresserade av GU:s framstående entreprenörsutbildning som skulle kunna ge ett viktigt bidrag för tillväxten och den ekonomiska utvecklingen i Nordnorge.

Redan den 11 oktober ska samarbetsplanerna diskuteras vid ett möte i Vasaparken. Då kommer bland annat företrädare för de olika inblandade lärosätena, de båda ländernas ambassadörer i respektive land, representanter för näringsdepartementet i Oslo samt ledamöter från Västra Götalandsregionen.

– VID MÖTET hoppas vi kunna sätta samman en handlingsplan för hur vi ska utveckla samarbetet, förklarar Pam Fredman. Vissa samarbeten finns redan och annat kan säkert starta ganska snart, som entreprenörsskolan. Sedan finns det områden som kanske tar längre tid men förhoppningsvis kan vi komma igång med flera samverkansprojekt redan under 2008.

Planerna på en ökad samverkan med Norge hänger också samman med förhoppningen om att ett nationellt havsmiljöinstitut ska förläggas till Göteborg. Det är vad generaldirektör Göran Enander föreslår i en utredning från december förra året. Och enligt miljödepartementet har alla remissvar angående institutet nu satts samman, vilket innebär att ett beslut bör komma till våren.

– Självklart skulle ett havsmiljöinstitut ge bättre förutsättningar och en större dignitet åt samarbetet med Norge, men det här arbetet kommer vi att fortsätta med oavsett om det blir något institut eller inte, förklarar Carl Bennet.

Eva Lundgren

Lagspel eller solokörning?

♦ **Ja, det är den fråga som ställs** i rubriken till en benchmarking som gjorts av administrationen vid Göteborgs och Lunds universitet. Men inget konkret nytt svar ges på frågan.

Istället ger utredarna, under ledning av Leif Lindfors, en positiv bild av utvecklingen vid respektive lärosäte: att båda universiteten präglas av förändringsvilja och en strävan att hålla ihop universiteten. De har jämfört administrationen mellan GU och LU och kommit fram till att GU har en något större andel administrativa årsarbetare i förhållande till totala antalet lärare, men LU har något fler administratörer inom centrala förvaltningen. Men skillnaderna är marginella.

Enligt rapporten bör det skapas en gemensam värdegrund för administrationen på central och fakultetsnivå. Problemet är att det förekommer ömsesidig och skarp kritik mellan den centrala förvaltningen och fakultetskanslierna. Några av förslagen är att förbättra samarbetet mellan fakultetskanslierna och den gemensamma administrationen för att arbeta mer effektivt. Utredarna föreslår också att kanslierna ska rapportera till förvaltningschefen och inte till dekanerna och att förvaltningschefen borde vara chef över fakultetskanslierna.

Elektroniska fakturor försenas

♦ **Införandet av elektronisk fakturahandling** vid GU drar ut på tiden och det blir ingen lansering i höst som planerat. Det beror främst på att programvaran till den nya versionen av Agresso, där elektronisk fakturahandling ingår, är försenad från leverantören. Planerad start beräknas till våren 2008.

– Vi vill inte riskera att gå ut med en produkt som inte riktigt håller måttet. Bland annat är inte gränssnittet tillräckligt bra. Men vi har fått garantier för att det ska bli klart under hösten, säger ekonomichef Lars Nilsson.

Först ut är två pilotinstitutioner (geovetenskap och ekonomiavdelningen) som börjar testa det nya systemet i början av oktober.

Förändringen innebär att de cirka 115 000 leverantörsfakturor som årligen skickas till olika institutioner vid GU kommer att gå direkt till ett företag som skannar och arkiverar fakturorna som sedan läggs i en databas. Det leder i sin tur till att alla som idag hanterar leverantörsfakturor kommer att sköta det elektroniskt.

Mer information finns på:
www.ea.adm.gu.se/nekst

Ny Unesco-professor i hållbar utveckling

♦ Ingrid Pramling

Samuelsson, professor i pedagogik vid Göteborgs universitet, blir innehavare av en ny Unesco-professur i *Early Childhood Education and Sustainable Development*. Hon bedriver forskningsprojekt om lärande för hållbar utveckling inom förskolan och hon var en av arrangörerna till den internationella workshopen *The Role of Early Childhood Education in a Sustainable Society*, som hölls i Göteborg 2–4 maj 2007.

Ingrid Pramling Samuelsson är dessutom en i raden av miljöprofiler vid Göteborgs universitet, bland annat för sitt arbete för hållbar utveckling i förskolan.

Stor osäkerhet kring ny IT-organisation

IT ska samordnas och fort ska det gå. Nästan all IT-personal kommer från och med 1 februari 2008 att tillhöra en ny avdelning. Men oron är stor om vad som kommer att ske. Och vad hände med dialogen?

VID GU FINNS DET MÅNGA OLIKA lokala IT-lösningar och bristen på samordning lyfts fram som en anledning till de relativt höga IT-kostnaderna. Just nu pågår ett omfattande arbete med att identifiera dem som arbetar med support ute på universitetet. Målsättningen är att samordna universitetets IT-resurser i en ny organisation som ska vara på plats i början av nästa år. Men nu höjs kritiska röster om att det går för snabbt och att dialogen ännu inte har kommit igång.

Det undrar ett tjugotal professorer och prefekter som har skickat en skrivelse till rektor där de efterlyser dialog och information. Robin Cooper, professor på institutionen för lingvistik, har tagit initiativ till uppropet.

– Trots allmänt hållna informationsmöten känner vi oss inte tillräckligt informerade om förändringarna på vårt universitet. Vi är även oroliga för ökade kostnader och att kvaliteten blir sämre.

Robin Cooper har hittills haft ett möte med förvaltningschef P-O Rehnquist som han beskriver som positivt och givande.

– **VI ÄR PÅ GOD VÄG** att tala med varandra, säger Robin Cooper. Men frågan är om vi hinner med all dialog som behövs. Problemet är att hela situationen är infekterad. Folk känner stor oro och frågar sig om IT-anställda kommer att få nya arbetsuppgifter. För mig är det en kvalitetsfråga. Hur ska vi få bättre IT? Jag tror inte att all centralisering är dålig om det gäller allmänna icke forsknings- och undervisningsspecifika tjänster, men om vi ska ha gemensamma tjänster vill vi få garantier för att det fungerar bra och smärtfritt.

P-O Rehnquist medger att informationen i vissa avseenden har varit bristfällig.

– Den skriftliga informationen har varit bra men vi har varit sämre på att kommunicera och att inleda en dialog med fakulteterna. Det ska vi bli bättre på.

Syftet är att få en bättre IT för alla, där verksamhetens behov prioriteras, framhåller P-O Rehnquist:

– Det är ingen hemlighet att det har varit brister inom IT, både centralt och lokalt, och jag vågar påstå att det råder stor enighet om problembilden och om målet, att något måste göras. Men det råder olika uppfattningar om hur snabbt det ska gå och på vilket sätt.

Heikki Jalakas på JMG är skeptisk.

Sammantaget finns en stor potential för förbättringar.

P-O Rehnquist kan idag inte svara på hur många som kommer att påverkas av förändringarna, men lovar att de som berörs får information senast i slutet av oktober.

Tanken är inte heller att all IT-anställda ska sitta centralt, utan en stor del av personalen kommer att vara kvar, med skillnaden att de formellt tillhör en annan avdelning. Undantag görs för IT-anställda inom forskningsprojekt och biblioteksutveckling.

– **EN VISS ORO** är naturlig, men det finns ingen anledning för fast personal att känna oro för att förlora jobbet. Långsiktigt är målet att få en effektivare och billigare IT-organisation som är mindre sårbar. Visst kan en del få förändrade arbetsuppgifter men min förhoppning är att man ska känna sig tryggare och få fler möjligheter att utveckla sig inom den nya organisationen. Erfarenheterna av integreringen av Sahlgrenska akademiens IT-avdelning har varit goda.

Men Heikki Jalakas, datadriftledare på institutionen för journalistik och masskommunikation, tycker att det är fel väg att gå.

– Jag menar att man skjuter förbi målet. Det går inte börja med att riva ner utan att först bygga upp något bra som inger förtroende. Vi känner alla till att det har varit väldigt mycket problem med en del av de centrala systemen, exempelvis portalen. Men vi tvingas vi in i en organisation som vi själva inte har varit med att påverka.

Heikki Jalakas är inte motståndare till centralisering av IT-tjänster. Han tycker

att det finns stora vinster i samordning av exempelvis e-post, men han betonar att det måste ske i nära samarbete med institutioner som med sina grundutbildningar står för grundbulten i universitetets verksamhet.

Planerna att införa en ny stor avdelning går alldeles för snabbt, menar Heikki Jalakas.

– Det finns inte tid för eftertanke, reflektion och analys. Å ena sidan betonar man vikten av dialog, å andra sidan säger man att beslutet har fattats och ska genomföras.

MEN ENLIGT P-O Rehnquist är det viktigt att den nya organisationen kommer igång så fort som möjligt.

– Det är ett klassiskt dilemma i alla förändringar. En del tycker att det går för snabbt och en del att det går för långsamt. Men för dem som berörs är det viktigt att få besked så snart som möjligt. Vi vill inte oroa folk i onödan. Det vi gör nu har nästan alla andra stora organisationer redan gjort.

P-O Rehnquist menar att det inte handlar om centralisering, utan om samordning.

– Vi ska samordna IT-tjänster utifrån de behov som finns. Universitetet bygger på mångfald och på kreativa och duktiga människor. Vi kan inte och ska inte styra upp IT-organisationen som ett företag eller ett kommunalt bolag. Det finns förstås en gräns för hur långt vi kan gå i enhetlighet. Vi måste också vara beredda att ompröva dagens IT-lösningar om det visar sig att tekniken inte lever upp till de krav som ställs.

Heikki Jalakas är inte rädd att förlora jobbet. Han ser det som en självklarhet att han kommer att finnas kvar, men han är däremot bekymrad över att inte ingå i institutionens arbetslag.

– Det stämmer säkert att vissa institutioner har dåligt IT-stöd men många har bra lokalt IT-stöd. Leve devisen "Låt tusen blommar blomma", som Mao Zedung sade. Genom att ha olika lösningar blir det inte lika sårbart. Det kan låta amatörmässigt men det är det inte.

Allan Eriksson

fakta

Frukostmöten

Det blir frukostmöten för all personal om IT-projektet i oktober. Då får alla möjlighet att ställa frågor till projektledningen. Mer information finns på: www.it.gu.se

Det lönar sig att studera

Akademisk utbildning lönar sig. Åtminstone enligt JMG:s senaste undersökning Göteborgsakademiker 2006. Tre fjärdedelar av alla nyutexaminerade akademiker har etablerat sig på arbetsmarknaden efter 1,5 år.

STUDENTERNA FRÅN Chalmers och Göteborgs universitet är på det hela taget nöjda med studierna. De anser att utbildningen har förberett dem väl för arbetslivet och tre månader efter examen har åtta av tio fått jobb.

– Det allra viktigaste är att undersökningen slår hål på myten att det skulle vara svårt för akademiker att få jobb. Det lönar sig att läsa. De allra flesta får jobb kort tid efter examen, även om vi aldrig får bortse ifrån att det för 15–20 procent tar lång tid att etablera sig på arbetsmarknaden, säger professor Lennart Weibull.

Han hoppas att undersökningen genomförs årligen för att följa upp hur det går för studenterna men också bidra till att planera och utveckla undervisningen.

Men undersökningen bekräftar också den kritik som bland annat framkommer i Högskoleverkets utvärderingar, att många upplever att studietiden ger för lite praktisk erfarenhet från arbetslivet. Framför allt är ekonomer och jurister kritiska.

– Här kan vi göra mycket mer, säger Lennart Weibull. Bolognaprocessens krav på anställningsbarhet har gått ut på att stärka de praktiska färdigheterna inom utbildningarna. På samhällsve-

tenskapliga fakulteten har det införts en praktiktermin som även studenter på fristående kurs kan läsa, något som jag tror är väldigt värdefullt. Någon form av arbetslivsanknytning bör ingå i alla utbildningar, även om det inte alltid är möjligt att erbjuda praktik. Istället kan man bjuda in föreläsare från organisationer och näringslivet eller anställa gästlektorer.

EN SLUTSATS ÄR att två tredjedelar av studenterna tycker att utbildningen stämmer väl överens med det jobb de har idag. Den siffran är allra högst bland läkare, lärare och vårdpersonal medan den är klart lägre för ekonomer och jurister. Totalt 15 procent av studenterna tycker inte alls att utbildningen förberett dem väl för yrkeslivet.

De som har lättast att få jobb är läkare och sjuksköterskor medan humanister och personer med konstnärlig utbildning har det svårast.

– **VI MÅSTE VISA** arbetsmarknaden att vi utbildar studenter i allmänna färdigheter som att självständigt lösa problem och att utreda, men vi måste också bli bättre på att tala om vad de som läser fristående kurser kan och vad de blir. En litteraturvetare eller arkeolog kan faktiskt mycket mer än själva ämnet. Men dessvärre är arbetsmarknaden fortfarande väldigt traditionell och många arbetsgivare är inte öppna för att anstäl-

la personer med en något annorlunda akademisk bakgrund.

De krav som ställs i jobbet och som kan kopplas samman med akademisk utbildning är att självständigt kunna lösa problem, tänka kritiskt, tillämpa kunskaper från sitt huvudämne och att planera verksamheten. Däremot verkar andra färdigheter vara mindre efterfrågade i yrkeslivet. Det handlar exempelvis om att kommunicera på engelska, handleda eller utbilda, utvärdera och att analysera etiska problem och internationella frågor.

Lennart Weibull har ingen direkt förklaring till varför dessa färdigheter inte uppskattas lika mycket i arbetslivet, men han är övertygad om att goda kunskaper i engelska kommer att vara självklart i de flesta akademiska yrken i framtiden.

Allan Eriksson

fakta

Vem är den genomsnittliga Göteborgsakademikern?

Enligt *Göteborgsakademiker 2006* är det en kvinna i 32-årsåldern, som har vuxit upp i en tjänstemanna- eller akademikerfamilj i en mindre svensk stad. Efter studierna bor hon kvar i Göteborgsregionen tillsammans med en partner.

Hon arbetar inom privat sektor och har en snittlön på 27 600 kronor i månaden.

Mer pengar till forskning

– Inga större överraskningar, men äntligen lite mer pengar till forskning.

Den bedömningen gör förvaltningschef P-O Rehnquist angående regeringens budgetproposition.

Efterlängtat stöd till forskning, menar förvaltningschef P-O Rehnquist.

DET BLEV SOM VÄNTAT en märkbar uppräkning av de fasta anslagen för forskning och forskarutbildning med en total förstärkning på 64 miljoner kronor.

Däremot blev det ett magert påslag på 0,77 procent för löne- och priskompensation, vilket alla är överens om är alldeles för lite.

– I praktiken motsvarar varje procentenhet som inte kompenseras kostnadsökningarna ett minus på 27 miljoner kronor för GU. Jag tror att de flesta anställda hoppas på mer än 0,77 procent i löneökning. För att täcka de verkliga kostnaderna borde uppräkningen vara minst 3 procent, framhåller P-O Rehnquist.

Cirka hälften av tillskottet är det sista steget i den förra regeringens satsning och den andra hälften är nya pengar som sittande regering tillför.

– Även om beloppet kunde ha varit

större så är detta inslag det mest positiva i budgetpropositionen, säger P-O Rehnquist. Förstärkta fakultetsanslag har länge stått högt på vår önskelista. För 2009 utlovas ytterligare en höjning som för GU:s del kan uppskattas till 40 miljoner kronor.

– **DET VI ANNARS** väntar på med spänning är nästa års forskningsproposition och hur långt regeringen kommer mot målet att en procent av BNP ska gå till civil forskning – det fattas drygt 7 miljarder kronor.

När det gäller den utlovade förstärkningen av grundutbildningen är bilden mindre ljus för Göteborgs universitet. Utbildningsanslaget räknas upp med

bara 17 miljoner kronor (1 procent) efter det att regeringen har sänkt takbeloppet med 17,5 miljoner kronor.

– Regeringen lägger en allmän besparing på alla universitet och högskolor, men det drabbar främst de lärosäten som når sina uppdrag. Det är en tydlig markering att vi blir av med resurser samtidigt som lärosäten som inte klarar sina uppdrag får ett nettotillskott. Det går inte att rubricera detta som en kvalitetsförstärkning.

ENLIGT P-O REHNQUIST framgår det också att regeringen vill fortsätta med avregleringen av högskolesektorn och öka universitetens självbestämmanderätt. Samtidigt flaggar regeringen för nya utredningar som berör högskolesektorn. Bland annat om statens styrning, avdragsrätt för donationer och slopande av högskolemosen.

Regeringen vill dessutom uppmuntra samarbete och till och med fusioner mellan lärosäten och utlovar därför ekonomiskt stöd för sådana initiativ.

Allan Eriksson

Hjelmquist ny chef vid FAS

♦ **Erland Hjelmquist**, idag prefekt på psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet, har utsetts till ny huvudsekreterare för FAS, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Han tillträder tjänsten

den 1 januari 2008.

Hjelmquist har bred forskningserfarenhet inom psykologi, med specialområdet funktionshinder och handikapp. Andra uppdrag är ordförande i Svenska nationalkommittén för psykologi i Vetenskapsakademien och ledamot i styrelsen för Riksbankens Jubileumsfond. Nuvarande huvudsekreterare, professor Rune Åberg, lämnar sitt uppdrag på FAS för att gå i pension.

Gunnar Svedbergs pris

♦ **Gunnar Svedbergs** pris 2007 tilldelas Niclas Långö och Emma Cedstrand. De får priset för att de är initiativtagare till föreningen *Tillämpad tvärvetenskap*, som de också driver. Föreningen syftar till att skapa mötesplatser för studenter på olika program för framtida kontaktytor mellan olika yrken. Föreningen har genomfört populära tvärvetenskapliga möten i form av seminarier mellan psykologistudenter, juriststudenter och medicinstudenter.

Gunnar Svedbergs pris instiftades år 2006 som avskedsgåva till Göteborgs universitets förra rektor. Priset instiftades med särskild tanke på den fokusering och omtanke Gunnar Svedberg i sitt arbete visade studenterna. Priset delas ut varje år vid universitetets promotionshögtid till en välförtjänt student.

Kvinnlig donator porträtteras

♦ **Anna Ahrenberg**, liksom hennes make Henrik, hör till de donatorer som lämnade betydelsefulla bidrag till olika ändamål i Göteborg, men som nu nästan är glömda.

Nu finns en bok om henne, skriven av Martin Fritz, professor emeritus i ekonomisk historia och styrelseledamot i Stiftelsen Anna Ahrenbergs fond för vetenskapliga m.fl. ändamål.

Anna Ahrenberg delade ut pengar till såväl filantropiska som vetenskapliga ändamål, och donerade bland annat 100 000 kronor för inrättandet av ett lektorat i italienska vid Göteborgs högskola i slutet av 1940-talet.

Åk ut på utbyte

♦ **Står du och stampar** på samma ställe?

Känner du dig oinspirerad? Nyfiken på att göra något annat?

Internationella enheten utlyser nu medel för anställda vid Göteborgs universitet att åka på ett utbyte till ett annat europeiskt universitet. Välj mellan:

Erasmus – administratörsutbyte

Erasmus – lärarmobilitet

Santander – administratörs- och lärarutbyte.

Sista ansökningsdag för Santanderstipendier är den 10 november.

Läs mer på:

www.gu.se/samverkan/internationellt/samarbete

Arbetsmiljöombud – vem vill egentligen bli det?

Nya arbetsmiljöombud ska snart utses överallt – men vem vill bli ombud? Intresset för förtroendeuppdrag har aldrig varit så litet. Nu vill både arbetsgivare och fack höja ombudens status.

VART TREDJE ÅR är det vid den här tiden dags att rekrytera nya arbetsmiljöombud runt om på universitetet. Det är inte direkt så att folk ställer sig på kö. Nej, bilden är snarare att tystnaden breder ut sig när chefen frågar om vem som kan tänkas ställa upp. I vissa fall får chefen be en medarbetare att ställa upp, bara för att få ett namn på papperet. Det är inte ovanligt att facken får ringa och tjata.

Men om det ska gå rätt till är det medarbetarna som föreslår och facken som utser dem, menar skyddsingenjör Christina Svensson. Hon hänvisar till arbetsmiljölagen, där arbetsmiljöombuden har en viktig uppgift att tillsammans med arbetsgivaren arbeta för en god arbetsmiljö som förebygger ohälsa, olycksfall och utslagning.

– Jag tror att det finns flera anledningar till att så ställer upp. Generellt har arbetsmiljöarbetet låg status. Många upplever att de inte har tid att göra sådant som ligger utanför den vanliga verksamheten. Ett annat problem är att vissa chefer inte känner till vilka uppgifter som arbetsmiljöombuden har, exempelvis att de har rätt till delaktighet och inflytande i verksamheten, säger Christina Svensson.

Det gäller att bättre ta tillvara deras kompetens, menar rektor Pam Fredman, som tycker att utbildningen som ombuden får, borde ses som en kompetenshöjning.

– Man ska se dem som betydelsefulla

Arbetsmiljöombudens kompetens måste tas tillvara. En förebild är institutionen för växt- och miljövetenskaper, där man arbetar i team. På bilden syns Monica Appelgren, Leif Klemedtsson, Sven Toresson, Ellen Larsson och Vivian Aldén. Alla arbetsmiljöombud i "Botanhuset".

personer i vår organisation. Meningen är att arbetet som de lägger ner, utan extra ersättning, ska kunna skötas under arbetstid. Då ska vi också ge dem möjligheter att göra ett bra jobb och att de får den tid de behöver och den respekt de förtjänar, säger Pam Fredman.

Erfarenheterna visar att det är särskilt svårt att rekrytera ombud i lärarkåren.

– Det handlar inte om ointresse, tror Inger Wilgotson Lundh på Saco. Om man tar det här uppdraget på fullt allvar, kan det bli mycket att göra och det kan också

handla om att våga gå mot ledningen. Jag tror att vi måste hitta en annan organisation och ett annat arbetssätt så att det blir mer attraktivt att vara ombud. Det borde vara något man belönar.

Förtroendeuppdrag har dessvärre låg status, menar Eva Sjögren på ST-ATF.

– Det är ett annat ideologiskt klimat idag. Man verkar inte vara beredd att ta det ansvar som det ändå innebär att vara förtroendevald. Vi kan bara vädja till människors sunda förnuft att se det som att ju fler vi är, desto mindre börda.

För facken är den stora utmaningen

att rekrytera människor som vill engagera sig och att få rätt personer som har modet att vara obekväma om så behövs.

– Det viktigaste är att man får personer som har en egen styrka, som vågar ta upp problem och är beredda att göra något om det finns psykisk ohälsa på arbetsplatsen.

ENLIGT FACK OCH ARBETSGIVARE hör psykosocial ohälsa till de vanligaste problemen och dessa har inte minskat i tider av ständiga omorganisationer, besparingar och andra förändringar.

Ett arbetsmiljöombud har vissa uppgifter och skyldigheter: att informera om arbetsmiljö, att se till att arbetsgivaren uppfyller kraven i arbetsmiljölagen och att tillsammans med chefen ta fram förslag på åtgärder.

Ett ombud har även rätt att stoppa arbetet om han eller hon bedömer att det finns omedelbar och allvarlig fara för någons liv.

TROTS ALLA UPPGIFTER kan den som tar sig an uppdraget inte förvänta sig en högre lön. Enligt facken är förtroendeuppdrag en faktor vid lönesättningen, men i praktiken kan det vara svårt att motivera när det finns många andra kriterier.

Även om den som blir ombud inte kan räkna med en högre lön framhåller Eva Sjögren att det finns andra fördelar.

– Man får en bättre insyn och större inflytande och delaktighet i universitetets alla verksamheter. Man ska inte glömma att det är en arbetsuppgift man utför på arbetstid som ger erfarenhet och kunskap man bär med sig i resten av livet och i övriga yrkeslivet.

Alla har nytta av den här kunskapen

– Samarbeta med andra ombud och dra nytta av varandras kunskaper och erfarenheter.

Det rådet ger forskningsingenjör Vivian Aldén, som varit arbetsmiljöombud i många år.

HON ARBETAR PÅ institutionen för växt- och miljövetenskaper, i det så kallade Botanhuset, där även delar av institutionen för marin ekologi ingår. Sammanlagt finns det fem ombud på båda dessa institutioner med representanter från både administration och lärargruppen. Ombuden samarbetar i arbetsmiljöfrågorna och gör ronder ihop, tillsammans med studentarbetsmiljöombu-

det. Dessutom deltar husprefekt Nils Hallenberg aktivt i arbetsmiljöarbetet.

– Vi har alltid jobbat ihop, något som är en stor fördel eftersom arbetet på så vis blir mindre betungande. Vi får regler och arbetssätt som gäller i hela huset. Vi har idag överlag bra, modern utrustning och välrenoverade lokaler som bidrar till en god fysisk arbetsmiljö. Det är förstas svårare att hantera och komma tillrätta med psykosociala problem och ohälsa.

– I dessa tider av ständiga omorganisationer är det många som känner otrygghet och oro. Då kan vi som ombud hjälpa till att lindra den oron genom att gå ut med information i samarbete med prefekterna.

För Vivian Aldén, som arbetat 30 år på Göteborgs universitet, har arbetsmiljöarbetet alltid varit viktigt. Förr i tiden var det till exempel problem med hanteringen av stora mängder farliga kemikalier, lösningsmedel och radioaktiva ämnen, men idag har kemikaliebelastningen minskat radikalt.

– OM MAN ÄR INTRESSERAD av arbetsmiljöfrågor har man allt att vinna och inget att förlora på att bli ombud. Alla har nytta av den här kunskapen och den utbildning man får. Arbetsmiljölagen gäller ju inte bara på universitetet utan på alla arbetsplatser. Det har gett mig väldigt mycket och jag delar gärna med mig av mina

kunskaper och erfarenheter. Visst, ibland kan det kännas som man tar två steg framåt och ett steg bakåt, men jag känner att vi har lyckats uträtta väldigt mycket positivt genom åren.

Allan Eriksson

fakta

Intresserad att bli ombud?

Gå på seminariet Arbetsmiljöombud i allas intresse den 9 november, klockan 9.30-12.30. Föreläsare: Maria Steinberg, juris doktor i arbetsmiljölag, Örebro universitet. Anmäl dig på: <http://kompetensutveckling.adm.gu.se/>

Bengt Olsson, professor vid Musikhögskolan

Du är från och med 1 juli ny dekan på Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning, UFL. Berätta!

– Först blev jag förvånad över frågan eftersom jag redan varit dekan, för Konstnärliga fakulteten 1997–2002, och tyckte att jag gjort mitt. Men eftersom musiklärarutbildningen är ett av mina forskarintressen och eftersom jag tycker att lärarutbildningarna överhuvudtaget är viktiga, så bestämde jag mig för att tacka ja. Jag kommer att vara dekan på 75 procent, övrig tid ska jag handla mina doktorander.

– Att vara dekan på Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning är förstås annorlunda än att vara dekan på en vanlig fakultet, där identiteten beror på att fakultetens ämnen hör ihop; UFL består bara av en nämnd och ett kansli. När identiteten bygger på, som i detta fall, lärarprofessionen blir utgångs-

punkten annorlunda än när det gäller ett renodlat ämne.

UFL är en del av GU som tidigare varit inblandad i flera konflikter. Hur ser du på det?

– Tidigare gick alla kontakter med de 41 institutioner som UFL samarbetar med

via fakulteterna, vilket inte fungerade så bra. Nu har vi direktkontakt med institutionerna, något som innebär ett jättearbete, men jag tror ändå att det är nödvändigt att arbeta på det här sättet. Det finns en gränsdragningsproblematik gentemot Utbildningsvetenskapliga fakulteten eftersom vi rör oss inom samma områden, men så länge man försöker vara öppen och pragmatisk tror jag att alla eventuella problem går att lösa. Hittills har jag varit på två ledningsmöten och blivit väldigt väl bemött, så alla stora konflikter är lösta såvitt jag vet.

Lärarutbildningarna ska ju göras om – igen! Hur ser du på det?

– Med en viss uppgivenhet. Den senaste reformen har precis satt sig och vi är mitt uppe i ett mycket krävande Bolognaarbete. Att regeringen nu säger att lärarutbildningen ska göras om en

gång till gör förstås att det känns mindre meningsfullt att arbeta med något som man vet snart ska rivas upp igen.

Vad vill du göra i första hand som dekan?

– Jag vill få igång en diskussion inom fakultetsnämnden om vad det egentligen innebär att vara lärare. Det är en intressant forskningsproblematik eftersom läraryrket vilar på så många olika kvalifikationer, såväl ämneskompetens som didaktisk utbildning och praktisk erfarenhet. Frågan om hur lärarnas professionella kompetens egentligen ser ut är en mycket komplex, och därför oerhört stimulerande, fråga som jag tycker att vi som håller på med lärarutbildning måste fundera över.

Eva Lundgren

Tio års arbete i Grundtvigs anda

Lagom till sitt 10-årsjubileum gör Grundtviginstitutet en nysatsning. Samarbetet med andra bildningsorgan ska breddas och institutets uppdrag ska bli tydligare. Fokus kommer att ligga på bildning och folkbildning.

NÄR GRUNDTVIGINSTITUTET bildades 1997 var syftet att skapa en mötesplats mellan folkhögskolorna och universitetet. Bland annat handlade det om att locka studenter med annorlunda bakgrund till Göteborgs universitet.

Men trots att institutet varit både aktivt och framgångsrikt har det levt under ganska osäkra villkor, särskilt på senare år. Bland annat har frågan om var institutet ska ligga organisatoriskt, tagit uppmärksamhet från den mycket viktigare diskussionen om vad institutet egentligen ska göra. Det menar Eva Mark, föreståndare sedan ett och ett halvt år tillbaka.

– Men nu har universitetet formulerat ett tydligt uppdrag att arbeta med. Bland annat har vi fått en ny referensgrupp med representanter från fler bildningsorgan än bara GU, folkhögskolorna och Folkuniversitetet. Vårt uppdrag ska vara en tydlig del av GU:s strategiska verksamhet samtidigt som uppdraget breddas. Det sägs klart och tydligt att det är bildning och folkbildning vi ska ägna oss åt, i samarbete med folkhögskolorna, men också tillsammans med olika studieförbund, komvux och museer.

En av Grundtviginstitutets uppgifter är att motverka snedrekryteringen till högskolan och skapa dialog mellan olika

kunskapsorganisationer. Nyligen startade institutet projektet *Olikhetens diskurs* med syfte att skaffa mer kunskap kring just detta.

TILL HÖSTEN KOMMER institutet att arrangera tredagarsworkshopen *The Right to Knowledge* med fyrtio deltagare från världens alla hörn. Och nyligen diskuterade referensgruppen bildningsbegreppet under en heldag på Ågrenska villan.

– Grundtviginstitutet ska vara en idéorganisation och verka för att bildningsperspektivet finns med, både i planering av utbildningar och när det gäller rekrytering av studenter, förklarar Lennart Weibull, som är ny ordförande i referensgruppen. Bildning är en viktig del av universitetets uppdrag som lätt hamnar mellan stolarna när ekonomin stramas åt. Eftersom humaniora, som traditionellt stått för mycket av bildningskurserna, nu tappar studenter, är den risken ännu större. Då är det viktigt att Grundtviginstitutet fungerar som en motor för att hålla frågan levande.

FÖR ATT DE OLIKA bildningsorganen ska kunna lära av varandra krävs ömsesidig respekt, menar Eva Mark. Det är inte alltid det lättaste när man står för olika bildningsideal och traditioner.

– Det ligger i folkhögskolornas identitet att inte verka som universitetet, och självklart finns det en utmaning i att samverka med dem man ska skilja ut sig från. För att samarbetet ska fungera krävs en massa nötbände och blötbände, där vår olika syn på kunskap diskuteras, sätts i fråga och undersöks igen.

Att universitetet och folkhögskolorna har olika syn på bildning kan Björn-Erik Brobäck intyga. Han är skolutvecklare vid Göteborgs folkhögskola och ledamot i Grundtviginstitutets referensgrupp.

– **DET HANDLAR OM** att prata igenom oenigheten. För universitetet är det bildning och utbildning som är det viktiga, för oss är det kultivering och aktiva medborgare. Men även om vi har olika

utgångspunkter och ibland åsikter som står i direkt motsats till varandra, kan vi ändå samarbeta och komplettera varandra.

Förutom föreståndaren, kommer Grundtviginstitutet inte att ha någon anställd personal, inte heller någon egen ekonomi utan söka pengar för varje projekt.

Eva Lundgren

GÖTEBORGS UNIVERSITET

DOKTORSPROMOTION 2007

20 oktober, kl.15.00, Kongresshallen, Svenska Mässan

Anställda vid Göteborgs universitet erbjuds biljetter till årets promotionsceremoni i mån av plats.

Kontakta
Marie.Lowrie@gu.se, alternativt 786 5708.

Övriga frågor besvaras av ceremoniansvarige Roger.Palmqvist@gu.se, alternativt 786 1220, eller Marie Lowrie.

Mot ett rekordstort överskott

◆ **Om prognosen slår in** kommer GU att redovisa ett positivt resultat på minst 170 miljoner kronor vid årets slut. Det är 150 miljoner kronor mer än de budgeterade 20 miljonerna för 2007.

– Det går bra för Göteborgs universitet trots att några nämnder går med underskott och underproducerar inom grundutbildningen. Sammantaget borde det finnas goda möjligheter för ytterligare strategiska satsningar nästa år, säger ekonomichef Lars Nilsson.

Några orsaker till det stora ekonomiska överskottet är att de externa bidragen ökar kraftigt och att en stor del av kostnaderna för strategiska satsningar (exempelvis 40 post dok.-anställningar) ännu inte har betalats ut, eftersom anställningarna har dragit ut på tiden. Dessutom kommer universitetet som helhet att även i år få ut hela sitt grundutbildningsanslag, trots att antalet studenter har minskat. Konsekvensen blir att flera nämnder får ett sänkt utbildningsuppdrag nästa år, vilket i sin tur också minskar kostnaderna.

Ny riskanalys vid GU

◆ **En arbetsgrupp** har lagt fram en riskanalys för Göteborgs universitet som består av en översyn över ledningens system för intern styrning och kontroll.

Syftet med riskanalysen är att identifiera omständigheter som utgör risk för att universitetet som helhet inte uppfyller kraven att med rimlig säkerhet uppnå en effektiv verksamhet, efterleva lagar, förordningar och andra regler samt lämna en tillfredsställande redovisning och rättvisande rapportering av verksamheten.

Bakgrunden är ett krav från GU:s internrevision, som i en rapport kom fram till att det behövs en översyn. Dessutom har två nya förordningar trätt i kraft vid årsskiftet, som ställer tydligare krav på myndighetens riskmedvetande.

Analysen sänds nu ut på remiss inom universitetet. Enligt Anders Granberg på rektors kansli kommer det fortsatta arbetet att inriktas på att åtgärda och säkerställa en uppföljning av de risker som identifieras.

Dags för laboratedagar

◆ **Den 13–14 november** arrangerar GU laboratedagar på Wallenbergs konferenscentrum, med fokus på utrustning och miljövänligt labbarbete. GU:s ramavtalsleverantörer ställer ut och informerar om utvecklingen av nya produkter. Mässan varvas med kortare föredrag av både interna och externa föreläsare. Anmäl dig på <http://kompetensutveckling.adm.gu.se>

Klart med skyddad identitet

◆ **Studenter** med skyddad identitet kommer från och med i höst att även få skydd i Ladok. Det har tidigare varit omöjligt eftersom alla uppgifter i Ladok ska vara offentliga. Efter ändringen i sekretesslagen har GU infört nya rutiner för att kunna hantera sekretessen kring de studenter som behöver skydd.

– Det gäller skydd av personuppgifter i Ladok och inget annat. Man får inte automatiskt skydd i Ladok om man redan har skyddade uppgifter i folkbokföringen. När studenten gjort en anmälan går vi tillsammans igenom vilka uppgifter som ska skyddas, säger handläggare Anette Larsson på Studentavdelningen.

Vetenskapsakademien satsar på fler forskare

Vid årsskiftet tar GU över Kristinebergs marina forskningsstation och stärker därmed sin marina profil ytterligare. Samtidigt bildas en ny organisation, där även Tjärnö marinbiologiska laboratorium ska ingå. Ordföranden är redan utsedd och inom kort ska även en administrativ chef vara tillsatt.

KRISTINEBERGS MARINA forskningsstation, KMF, ägs idag av Kungl. Vetenskapsakademien. Vid årsskiftet kommer stationen, tillsammans med Tjärnö marinbiologiska laboratorium och infrastrukturen vid Göteborgs universitets marina forskningscentrum, att bilda en ny organisation med GU som huvudman. I väntan på att organisationen får ett riktigt namn kallas den tills vidare helt enkelt för marin infrastruktur, eller DNO.

KMF består idag av ett ganska stort område vid Gullmarsfjorden, med ett tiotal byggnader. Ett av husen, som är en specialbyggd laboratoriebyggnad alldeles invid djuphamnen, ägs av Akademiska Hus. Övriga fastigheter ägs av Kungl. Vetenskapsakademien som nu kommer att sälja dessa.

– Av de intäkter Vetenskapsakademien får in av försäljningen tänker man bilda en fond, förklarar David Turner, dekan vid Naturvetenskapliga fakulteten. Fonden ska sedan utgöra grund för ett tioårigt gästforskarprogram där bland annat internationella forskare ska kunna bidra till den marina utvecklingen på västkusten. Det kommer förstas att betyda en hel del både för utbildningen och forskningen vid DNO.

KUNGL. VETENSKAPSAKADEMIEN kommer på så sätt att ha kvar en del av sitt intresse i Kristineberg, förklarar akademiens ständige sekreterare Gunnar Öquist.

– Vi har drivit verksamheten vid KMF sedan 1877. Att vi nu överläter huvudmannskapet till GU beror på att vi tror att det är viktigt att koncentrera resurserna när det gäller marin forskning på västkusten. Men vi kommer fortfarande att följa utvecklingen på Kristineberg noga och ska bland annat sitta med i styrgruppen för DNO, tillsammans med ledamöter från GU och Stockholms universitet.

Ordförande för styrgruppen utsågs i somras och heter Katarina Abrahamsson. Hon är professor i analy-

tisk och marin kemi vid Chalmers.

– Mitt arbete kommer att handla om att utveckla den marina infrastrukturen så att DNO blir en kraftfull resurs, säger hon. Vi har möjlighet att bli mycket starka både regionalt, nationellt och internationellt.

Det nya avtalet med Vetenskapsakademien innebär att GU lättare kan strama upp sin verksamhet på Kristineberg och bland annat bara behöva nyttja de lokaler man har behov av. Det är i linje med fakultetens övriga besparingsåtgärder som går ut på att minska lokalytorna ganska rejält, för att komma tillrätta med den dåliga ekonomin.

– **UNDER DEN NÄRMASTE TIDEN** kommer satsningen på Kristineberg inte att påverka ekonomin nämnvärt, förklarar David Turner. Men på längre sikt handlar det om att skapa en plattform där vi kan utveckla vår verksamhet ytterligare. Det innebär förstas en speciell utmaning att ha flera fältstationer inom DNO men den här satsningen ligger helt i linje med rektors tydliga inriktning att GU ska prioritera havsmiljön.

Eva Lundgren

Pedagogik för alla

En ny högskolepedagogisk kurs för alla och ett ansvar att utveckla IT-stött lärande vid hela GU. Det blir två huvuduppgifter för den nyinrättade gemensamma enheten som placeras vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

EFTER MÅNGA ÅR av utredningar har universitetet slutligen bestämt sig för att göra en samordnad satsning på pedagogisk utveckling.

– Det är en verksamhet som ska komma hela universitetet till godo. Ytterst ska arbetet leda till en förstärkning av grundutbildningens kvalitet. Namnet på enheten är ”pedagogisk utveckling och interaktivt lärande”, men det är ännu inte klart vilken som blir enhetens förkortning, säger Bengt Petersson som är studierektor på institutionen för pedagogik och didaktik och som på uppdrag av grundutbildningsrådet har formulerat ett förslag utifrån de tidigare utredningarna.

Remissyttrandena till förslaget om den gemensamma satsningen visade att alla var mycket positiva till idén att stär-

ka det högskolepedagogiska området.

Förutom basanslaget, som ska täcka en grundservice och stabens personalkostnader, hoppas Bengt Petersson på en verksamhetsbudget som ger enheten rimliga möjligheter att klara av alla de uppdrag som enheten är tänkt att samordna.

Att enheten blir en permanent del av GU:s organisation och att det högskolepedagogiska området kan byggas upp långsiktigt och i linje med GU:s strategiska plan, tycker Bengt Petersson är väldigt bra.

– **MÅNGA UPPGIFTER** har blivit liggande eftersom det funnits en osäkerhet kring hur man skulle organisera verksamheten, inte minst vad gäller en behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning för alla lärare vid GU. Det finns statliga direktiv om att undervisande personal vid högskolorna ska ha högskolepedagogisk utbildning. GU som helhet har inte riktigt förmått leva upp till detta ännu, även om några fakulteter kommit långt. Här får den nya enheten en roll att i dialog med fakulteterna ta fram lämpliga högskolepedagogiska kurser.

Den nya enheten ska i första hand ha en samordnande och stödjande uppgift i högskolepedagogiska frågor, menar Bengt Petersson.

– Vissa administrativa uppgifter bör kunna skötas av enheten, medan många av de innehållsrika uppgifterna ska utföras på uppdrag av hela den expertis som finns på GU.

EXEMPEL PÅ andra uppgifter är att stödja införandet av den nya gemensamma läroplattformen, att arrangera utbildningar i flexibelt lärande, seminarieverksamhet och nätverksträffar. Mycket beror på fakulteternas önskemål och hur det slutgiltiga uppdraget formuleras av rektor.

– Det handlar om att skapa en arena inom GU där man tillsammans kan diskutera pedagogik och interaktivt lärande över gränserna. GU är ett stort lärosäte med många kulturer, då blir det spänniga möten när man träffas. Vi ska ta vara på olikheterna och lära av varandra, säger Bengt Petersson.

Allan Eriksson

Kursen skapar mötesplatser

Mänskliga rättigheter på schemat

Diskussioner och ännu mer diskussioner – vid frukostbordet, under föreläsningarna, på rasterna och framför tv:n om kvällen. Den allra första terminen har startat för studenterna på Human Rights Practice, GU:s första Erasmus Mundus-program.

– **JAG ÄR VÄLDIGT FÖRVÄNTANSFULL** och tycker redan att programmet är väldigt intressant, säger Lindita Bezhani, från Tirana i Albanien.

Hon är en av 23 studenter från olika delar av världen som kommit till Göteborg för att studera praktisk tillämpning av mänskliga rättigheter. Men förutom själva studierna kan hon konstatera att det är ett lika stort utbyte av erfarenheter att umgås med de andra studenterna som allihop delar korridor.

– Man lär sig om historia, politik, samhälle, seder och kultur i de andras hemländer, förutom hur de arbetar med mänskliga rättigheter, säger Lindita Bezhani. Och allt detta sker hela dagarna, både när man sitter hemma och dricker kaffe och när man har seminarier.

Hon har tidigare arbetat med migrationsfrågor för FN i Albanien och liksom de andra studenterna sökte hon utbildningen för att fördjupa sina kunskaper i tillämpningen av mänskliga rättigheter.

– För mig är det inte svårt att tala om mänskliga rättigheter eftersom jag inte varit statligt anställd, men i mitt land aktar sig människor för att kritisera regeringen. Inte för att man blir förföljd, men man kan bli drabbad på andra sätt, inte få jobb till exempel.

KORRUPTION är ett stort problem i Albanien. Nästan all administrativ personal byts ut när en ny regering tillträder och det ställer till stora organisatoriska problem för den relativt unga demokratin.

– Jag har mest arbetat med migration och i Albanien handlar det främst om återvändande albaner. Men exempelvis romer har svårt att hävda sina rättigheter, ofta för att de inte ens finns registrerade, berättar Lindita Bezhani.

Erasmus Mundus-programmet, det första vid Göteborgs universitet, innebär att Institutet för studiet av mänskliga rättigheter får två masterprogram. Något som kommer att ge ett bra utbyte, hoppas universitetslektor Elisabeth Abiri:

– För oss är det intressant att se vad de utländska och de svenska studenterna kan göra tillsammans här och om de också kan skapa nätverk för framtiden.

Idag har de flesta länder skrivit under FN:s konventioner om mänskliga rät-

I mitt hemland Albanien är korruptionen ett stort problem och många vågar inte uttrycka kritik mot regeringen, menar Lindita Bezhani, masterstudent från Albanien.

tigheter, men enligt Elisabeth Abiri säger det väldigt lite om hur det ser ut i olika länder. Det hjälper föga om medborgarna inte har råd att starta rättsprocesser eller vet om vilka rättigheter de har. I vissa studenters hemländer, exempelvis Indien, kan regelverket fungera som en hävstång i arbetet för mänskliga rättigheter, men för andra, som lever i diktaturer, måste lagarna först och främst respekteras.

– Jag tror att alla som går här ser konventionerna som ett användbart redskap för arbetet med mänskliga rättigheter. Här i Sverige är det till exempel ett välkänt faktum att romer fortfarande diskrimineras, men ändå finns det få anmälningar.

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN har därför beslutat om en riktad insats för att informera om mänskliga rättigheter bland romerna i Sverige. Arbetet med att informera tror Elisabeth Abiri väntar många av studenterna när de går ut Erasmus Mundus-programmet, till exempel inom hjälporganisationer, men också inom departement och kommuner.

– Men för de utländska studenterna kan det handla om att agera i en mer problematisk arbetssituation än för de svenska studentkollegorna.

»Idag har de flesta länder skrivit under FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, men ... det säger väldigt lite om hur det ser ut i olika länder.«

fakta

Erasmus Mundus Human Rights Practice

Erasmus Mundus är EU:s mobilitetsprogram för studenter och lärare från länder utanför EU och ESS-området. Det syftar till att lyfta fram EU som ett "center of excellence" världen över, inte minst i tredje världen.

Av cirka 170 sökande antogs 23 studenter till masterutbildningen. 19 garanteras stipendier varje år inom Erasmus Mundus-programmet, men ytterligare några kan alltså finansieras genom EU.

Utbildningen är på två år, med vardera en termin på Göteborgs universitet, Roehampton University i London och Universitetet i Tromsø. Gruppen delas upp mellan universiteten inför den sista terminen.

Erasmus Mundus-studenterna som började i höst i Göteborg är från Etiopien, Indien, Albanien, Zimbabwe, Uganda, Turkmenistan, Bangladesh, Filippinerna, Malawi, Kina, Seychellerna, Norge, Finland, Laos och Thailand.

Pedagogiska pristagare utsedda

◆ **Årets pedagogiska lagpris** går till lärarlaget Marie Lumsden, Inga-Lill Johansson och Johan Åkesson, företagsekonomi och Airi Rovio Johansson, GRI. Bland annat använder lärarlaget Ference Martons pedagogiska variationsteori på ett mycket förtjänstfullt sätt. "Genom att erbjuda studenterna flera ingångar till centrala begrepp har lärarna väsentligt förbättrat studenternas kunskaper om begreppen och studenterna uppvisar ett mycket bättre resultat. Att den pedagogiska idén fungerar har också visat sig i studier och utvärderingar. Lärarlagets arbete uppvisar också värdet av ämnesöverskridande pedagogisk utveckling."

Det är universitetets anställda och studenter som nominerar mottagare av universitetets pedagogiska priser. Kvalitetsrådet lämnar sedan förslag på pristagare till rektor Pam Fredman som utser årets vinnare.

Årets individuella pedagogiska pristagare är Magnus Wistrand, professor i latin.

Den som vill veta mer om hur dessa pedagoger arbetar är välkommen till ett seminarium klockan 15-17 den 7 november i sal 10, Vasaparken.

Fernströms pris till Anne Uv

◆ **Forskaren Anne Uv** har utsetts till en av årets mottagare av Eric K. Fernströms pris. Priset är på 100 000 kronor och ges till en yngre, särskilt lovande och framgångsrik forskare.

Anne Uvs forskargrupp studerar bildningen av biologiska rör som

transporterar syre, näringsämnen och nedbrytningsprodukter i organ som lungor och njurar och det vaskulära systemet.

Marie Rådbo prisas

◆ **Marie Rådbo**, universitetslektor vid institutionen för fysik, får Getinges Kultur- och Vetenskapspris 2007 som delas ut av Hallands Akademi.

Hon får priset för "sina uppmärksammade insatser att på ett lättillgängligt sätt

till en bred publik sprida kunskap om rymden och dess komplicerade sammanhang genom föredrag, populärvetenskapliga böcker samt radio- och TV-framträdanden". Marie Rådbo är uppväxt i Hylte och tog studenten i Halmstad.

Tidigare har Marie Rådbo bland annat tilldelats Rosénpriset 1998 av Forskningsrådsnämnden, blivit utsett till Årets Folkbildare 2003 av Föreningen Vetenskap och folkbildning samt fått Göteborgs stads förtjänsttecken.

Förening för likasinnade

Doktorand Aurora Tellenbach hoppas att filmvet.se ska inspirera även andra småämnen att bilda föreningar.

När Aurora Tellenbach letade efter material till sin avhandling om arabisk film fick hon kontakt med andra filmvetare som intresserar sig för bland annat black cinema och film från Indonesien.

Hur kontakten gick till? Jo, hon träffade likasinnade genom den nystartade föreningen filmvet.se – en förening där filmvetare träffar varandra och utbyter erfarenheter.

DET VAR VÅREN 2006, när Sveriges första nationella konferens för filmvetare hölls i Göteborg, som deltagarna kom på att det borde finnas en förening där man kan träffas, utbyta idéer och hjälpa varandra.

– Inte minst när man håller på med ett projekt är det värdefullt med en instans som kan hjälpa till att söka pengar och ge betydelsefulla kontakter, säger Aurora Tellenbach, doktorand i film-

vetenskap och föreningens sekreterare. Den som forskar inom ett litet område kan ha svårt att hitta någon att utbyta erfarenheter med, men finns det en förening för likasinnade kan man få tips, kanske byta undervisningstimmar med andra lärosäten, göra olika projekt tillsammans och utnyttja varandras expertis.

FILMVETENSKAP FINNS VID elva lärosäten i landet. Alla lärosätena är representerade i föreningen som hittills har ett fyrtiotal medlemmar. Föreningen finns till för dem som har akademisk anknytning, men är öppen även för andra enskilda individer, juridiska personer och institutioner. Styrelsen valdes vid ett möte i Skövde i maj.

– En framtida fråga kanske kommer att bli att kartlägga vad de studenter som läst filmvetenskap tar vägen. Vi vill veta vad det är vi bidrar med i vår utbildning

och vad det är studenterna kan tänkas behöva, berättar Aurora Tellenbach. Vi vill också föra ut kunskap om film i samhället. De flesta människor tycker ju att film är roligt och många kanske skulle vara intresserade av frågor om exempelvis varför filmmusiken är som den är, eller vilka stereotyper som finns i filmens värld. Varför beskrivs exempelvis invandrare som så familjekära och hur tar man ställning till moralfrågor i en fantasivärld? Det kan också vara intressant att diskutera hur film gestaltar verkligheten jämfört med nyhetsreportage, eller ta upp frågor om reklam och produktplaceringar i filmer, som ju ibland görs på ett elegant sätt men som också kan vara ganska taffligt gjorda.

FILMVET.SE SKA ÄVEN verka för att öka relationerna till andra filmverksamheter, som Svenska Filminstitutet, och öka samarbetet med olika filmfestivaler. Så småningom hoppas man även på ett internationellt utbyte.

– Ytterligare ett mål är att skapa en filmvetenskaplig tidskrift, förklarar Aurora Tellenbach. Det finns ju flera filmtidningar som handlar om själva filmerna men ingen tidskrift om filmvetenskap, alltså om forskningen kring film. Vi är också noga med att föreningen inte bara ska bli något för storstäderna utan verkligen engagera filmvetare överallt i landet. Därför finns styrelsens ledamöter utspridda i olika städer: vår ordförande finns i Stockholm, kassören sitter i Örebro, och jag, som är sekreterare, finns här i Göteborg. Våra möten kommer också att hållas på olika platser, bland annat blir nästa årliga ämneskonferens i Lund.

DET FINNS MÅNGA småämnen inom universitetet, framför allt inom humaniora, och Aurora Tellenbach hoppas att filmvetarföreningen kan fungera som inspiration även för dem.

– Inte minst viktigt är att det blir roligare att forska och studera när man har någon att diskutera med.

Eva Lundgren

Doktor Felix Neuberghs stiftelse

ledigförklarar härmed medel för år 2008 vilka dels skall främja:

- 1) I Sverige boende barns eller ungdoms vård och uppfostran.
- 2) I Sverige boende ungdoms utbildning vid högskola, universitet eller liknande officiell anstalt.
- 3) Vård och hjälp till i Sverige boende behövande- åldersstigna, sjuka eller handikappade.
- 4) Klinisk medicinsk vetenskaplig forskning som bedrivs i den västsvenska regionen och vars huvudsakliga syfte skall vara att förbättra den åldrande människans fysiska livskvalitet. (Kontakta stiftelsen för särskild ansökningsblankett).

Bidrag lämnas endast till enskilda personer. Beviljade bidrag skall redovisas.

Ansökan på särskild blankett skall vara stiftelsen tillhanda senast den 1 november 2007, (för studier) samt den 1 december 2007, (för sjukdom, handikapp och forskning).

Anvisningar och ansökningshandlingar rekvideras genom att skicka in ett frankerat och adresserat svarskuvert till: Doktor Felix Neuberghs stiftelse, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg eller på www.felixneuberghstiftelse.com

Studenterna är det viktigaste vi har

Min åsikt **ATT VARA STUDENT** betyder att satsa mycket av sig själv, sin kraft, sin tid och sin ekonomi på att få ett yrke, få ett bättre jobb, lära sig mer, bilda sig, bredda sin kompetens. Vi som får ansvar för deras satsning måste ge studenterna bästa möjliga grund för den framtid de önskar. Med "vi" menar jag GU. Det är nödvändigt att vi lyssnar till studenterna och bryr oss om deras åsikter. Det är studenterna som är framtiden. När jag själv var student – länge sedan var det – var jag tämligen naiv. Jag trodde på allt och gick på allt. Detta med studentinflytande visste jag inget om. Vad som gällde var att göra som "dom" sade. Basta. Därför har det varit så härligt att under årens lopp möta studentrepresentanterna med deras kompetens, framåtanda och förändringsvilja. Jag var och är riktigt imponerad.

Då jag började med STUG-projektet 2001 ville jag mycket. Jag ville öka studenternas inflytande genom att låta dem komma till tals och säga vad de tycker. Jag ville att alla på GU skulle inse att studenterna är det viktigaste vi har. Forskning och kunskapsutveckling är också grundpelare för vår verksamhet men för att bädda för en framtid inom dessa områden så gäller det att satsa på våra nuvarande studenter. Vår verksam-

het syftar till att hjälpa fram nya generationer av kompetenta, kritiska och välutbildade människor.

DEN BLEV RIKTIGT BRA, den första STUG-undersökningen. Enkäten som skickades ut till tusentals programstudenter fick god respons. Jag blev imponerad av hur noggrant studenterna svarat och av mängden personliga kommentarer de skrivit efter att ha fyllt i (den fasligt omfattande) enkäten. Jag har läst alla flera gånger. Detta stora gensvar visar att studenterna verkligen vill vara med och påverka. Studenternas noggrannhet och engagemang gjorde att jag kände mig trygg när resultat och slutsatser av utvärderingen presenterades.

Även den andra enkätundersökningen, som gällde fristående kurser, blev bra. Likadant här – välgenomtänkta svar och många värdefulla kommentarer, som jag också läst flera gånger. Snart är det dags för ett enkätutskick till våra forskarstuderande (den tar Karin Wass hand om) och jag hoppas på minst lika härlig respons på den.

MIN FÖRHOPNING vid STUG-projektets start har inte uppfyllts än, men vi är många som arbetar åt samma håll. Ibland har jag blivit besviken när jag noterat att

studenternas åsikter avfärdas med en axelryckning, ett "Jaså?" eller med konstaterandet "Det är fel!" För det mesta har resultaten dock tagits hand om seriöst och gett upphov till många konstruktiva diskussioner och förändringar. Det arbetet har skett på olika sätt och i olika forum och efter vars och ens utgångspunkt. Och oavsett konkreta resultat så har nog STUG bidragit till att ge studenternas åsikter en mer framträdande roll.

NU HAR JAG packat ihop. Röjt ut hyllorna och städat datorn. Jag kommer att sakna mina kära kollegor. Jag kommer att sakna diskussionerna med många på fakulteterna. Jag kommer att sakna alla studenter. Minnen av Regina, Jens Christian, Andreas, Emma, Mari(e), Adrian, Anna, Jesper, Sofia ... äsch, jag klarar inte att räkna upp alla. Ett härligt stöd har jag fått från många. När jag fick Guldummen 2002 blev jag väldigt mallig. En vacker hortensia fick jag som avskedsgåva av Caroline och Moa som nu lämnar över till sina efterträdare i GUS. Lycka till alla gamla och nya!

Gudrun Balke

FÖRE DETTA PROJEKTLEDARE FÖR STUG

Läs mer på: www.plana.adm.gu.se/stug/

Installation av årets Tage Erlander-professor

John McNamara, professor i matematik och biologi, University of Bristol

Olika djurarters livsmönster är en väv av strategiska val för att överleva. Att utveckla matematiska modeller för dessa val och beskriva hur en djurpopulation fungerar är forskningsområdet för John McNamara, årets Tage Erlander-professor, och en av de ledande forskarna inom området.

Kom och lyssna till John McNamaras populärföreläsning.

Installation: Presentation av John McNamara **Föreläsning:** Modelling Adaptive Behaviour
Datum: 23 oktober **Tid:** 15.00 **Lokal:** 10:an, Göteborgs universitet, Vasaparken, vån 2

Läs mer om Tage Erlanders gästprofessur på www.vr.se

Elegant och ståtlig 100-åring

TEXT Åke Pettersson | FOTO Arkiv, Göran Olofsson

1864

En fri akademi bör upprättas i Göteborg

Till det kulturhistoriska och ideologiska arvet för Göteborgs universitet hör S A Hedlunds tankar om en fri akademi i Göteborg, lanserad första gången i maj 1864 i en artikel i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning (GHT):

»Den fria akademien skall vara en institution för fria studier av moderna ämnen bedrivna i bildningssyfte av amatörer under ledning av kulturpersonligheter vilka dessutom skall bedriva forskning.«

Fria skall studierna vara i den meningen, att de inte styrs av några examina. Examina fördärvar studierna. Kunskapsbegärets egen inre drift är en tillräcklig drivfjäder till studier, examinas morot behövs inte. Kunskapen skall vara öppen för alla som söka henne och nödiga förkunskaper skaffar sig den studerande snart själv. Vi behöver i Göteborg inga examinationsfabriker som Uppsala och Lund, som enbart fabricerar präster och statstjänstemän.

1887

Beslut i stadsfullmäktige om högskola i Göteborg

Den 10 november 1887 antog stadsfullmäktige förslaget om att inrätta en högskola i Göteborg. I princip blev förslaget en traditionell universitetsfakultet. Det var David Carnegie (död 1890) som formellt stod bakom förslaget och en stor donation på 500 000 kronor.

Högskolans första uppsättning lärare. Sittande: Hjalmar Edgren, Ernst Carlsson, Axel Kock och Karl Warburg. Stående: Johannes Paulson, Rudolf Kjellén, Johan Vising, Vitalis Nordström och Lars Wählin.

1891

Göteborgs högskola startar

Högskolans statuter stadfästes i april 1889. Lokaler, lärare och böcker skulle anskaffas snabbt. Sakkunniga från Uppsala och Lund samt professor Viktor Rydberg

vid Stockholms högskola kallades in för att man skulle skaffa sig underlag för den första uppsättningen av professorer vid högskolan. Sju lärostolar skulle tillsättas i denna första omgång. Det var framför allt traditionella humanistiska ämnen som besattes med personer, där några av de första faktiskt är legendariska i högskolans historia.

Högskolan fick hyra en privat före detta gymnasieskola (Schillerska realgymnasiet) som var en tråkig från 1867 i korsningen Södra vägen och Parkgatan. Där huserade man till 1907 då det nya huset i Vasaparken stod färdigt. Studentkåren flyttade in i tråkåken som revs först 1970.

Sju professorer mötte de 22 första studenterna höstterminen 1891. År 1894 avlades den första filosofie kandidatexamen vid högskolan och i september 1902 försvarade Adolf Wallerius högskolans första doktorsavhandling. Ämnet var teoretisk filosofi.

1907

Högskolans nya byggnad i Vasaparken invigs

En manifestation av Göteborgs högskola i både yttre och inre avseende blev invigningen av den nya byggnaden i Vasaparken den 18 september 1907. Här visade sig Högskolan i full habit och i egen byggnad, och festligheterna 1907 kan ses som en andra och ståtligare invigningsceremoni för hela Högskolan.

Staden upplät tomten i Vasaparken, men det skedde inte utan protester. Kringboende ville behålla Vasaparken intakt – den fungerade utmärkt som käll-

backe på vintern. Oscar Ekman bekostade hela byggnationen på 640 080 kronor och 39 öre. Arkitekterna Erik Hahr och Ernst Torulf fick uppdraget efter att de vunnit arkitekttävlingen. Uppsala och Lund hade fått sina ståtliga universitetsbyggnader på 1880-talet och nu var Göteborgs högskola lika fin och "märkvärdig" som statsuniversitetet. Dåvarande kronprins Gustav, sedermera Gustav V, invigde den nya byggnaden.

1916 Högskolan firar 25 år med pompa och ståt

Göteborgs högskola ville manifesteras sin storhet genom att 1916 göra ett ståtligt 25-årsjubileum. Man bjöd in många prominenta personer, bland andra rektorerna för Uppsalas och Lunds universitet. Uppsala universitets rektor, den berömde litteraturhistorikern och ledamoten i Svenska Akademien, Henrik Schück, hade anmodats att hålla högtidstalet. Han lär ha chockerat den församlade borgerligheten i aulan, när han enligt legenden började sitt anförande på följande sätt:

»När Uppsala universitet firade 25 år skrev vi år 1502«

1949 Medicinsk högskola startar i Göteborg

De ledande läkarna i Göteborg, Pehr Dubb, Christopher Carlander och andra, lekte redan omkring år 1800 med tanken att starta medicinsk utbildning i anknytning till det ganska nya Sahlgrenska sjukhuset. Dåvarande chefen för Sahlgrenska – den legendariske professor Sven Johansson – föreslog i en tidningsartikel 1938 att en medicinsk högskola skulle inrättas, inordnad under den redan befintliga högskolan. Störst insats i denna fråga gjorde ändå historieprofessorn och dåvarande rektorn för högskolan Curt Weibull, som med stor kraft verkade för att medicinsk undervisning skulle knytas till högskolan. Invigningen av Medicinska högskolan ägde rum i Högskolans aula den 20 oktober 1949.

1954 Göteborgs högskola blir Göteborgs universitet

Från och med hösten 1949 hade Göteborg alltså två högskolor, förutom Chalmers, med olika huvudmannaskap; den medicinska högskolan var helt statlig medan Göteborgs högskola fortfarande var en stiftelse som finansierades med privata, kommunala och statliga medel. Curt Weibull arbetade hårt redan vid utarbetandet av den medicinska högskolan för att den skulle slås samman med Göteborgs högskola och därmed bli ett universitet med två fakulteter, en humanistisk och en medicinsk.

Den 1 juli 1954 blev alltså Göteborgs högskola i och med sammanslagningen med Medicinska högskolan officiellt Göteborgs universitet. Detta speciella datum gick ganska obemärkt förbi och resulterade bara i några små notiser i dagspressen.

Med pompa och ståt invigdes Göteborgs universitet av kung Gustaf VI Adolf i Konserthuset lördagen den 2 oktober 1954.

Universitetsinvigningen på höstens grannaste dag blev en lärdomsfest av ett slag, som aldrig tidigare skådats här. Den satte helt sin prägel på staden. Konungens och drottningens närvaro spred extra glans åt den akademiska stäten och pompan och Göteborgs lärda värld hade all heder av arrangemanget, som flöt perfekt från den utomordentligt stilfulla högtidligheten i Konserthuset till aftonens stora fest i Rotundan.

Den nypromoverade hedersdoktorn Harry Martinson höll talet till kvinnan på banketten:

»Talet till kvinnan är kort ty kort är vår levnad, dock, låge jag än i en grav, jag sände ett tack till den gud som i lycklig stund av berusande kärlek skapade halva vårt släkte skönt såsom kvinnorna är.«

1971 Handelshögskolan blir en del av Göteborgs universitet

Det var en stor och kontroversiell fråga då Handelshögskolan blev en del av Göteborgs universitet.

Starten för Handelshögskolan var från början starkt knuten till Göteborgs 300-årsjubileum, så att när detta försenades på grund av dåliga tider och flyttades fram till 1923, försenades också Handelshögskolan. Handelshögskolekurser gavs dock under tiden på gamla högskolan.

Med hjälp av donationer kunde till slut Handelshögskolan invigas 1923.

1977 Den stora reformen

Vid den stora högskolereformen 1977 införlivades 8 stycken tidigare självständiga utbildningsinstitutioner med Göteborgs universitet.

1991 Högskolan/universitetet firar 100 år

Göteborgs universitet firade 100-årsjubileum med fester, utställningar och bokutgivningar. I början av 1990-talet fortsatte Göteborgs universitet sin stora expansion och blev i mitten av decenniet ett av de största universitetet i landet och dessutom det populäraste bland ungdomar.

Så här sade rektor Hjalmar Frisk vid middagsbanken den 2 oktober 1954:

"Man skulle illa känna den mänskliga naturen, om man inte vågade förutspå, att universitetet redan 37 år efter sitt grundande kommer att högtidlighålla sitt hundraårsjubileum [1991] för att senare, år 2004, fira en glad femtioårsfest."

2007 Universitetets huvudbyggnad fyller 100 år

Universitetets huvudbyggnad i Vasaparken är symbolen för det samlade cityuniversitetet i Göteborg – öppet för alla: lärare, forskare, studenter och allmänhet. En mötesplats där utbildning, forskning och bildning står i centrum.

Välkommen på guidade visningar klockan 16.00 varje onsdag fram till och med den 19 december. Ingen avgift.

Huvudbyggnaden har stor symbolisk betydelse som mötesplats.

Utställningen om huset invigdes den 19 september.

Tvillingarna är ett av tecknen i zodiaken som pryder aulans målning.

Skolgossen Bertil Sahlén kan ståta med en mycket speciell bostadsadress på sitt säsongskort till Jubileumsutställningen i Göteborg 1923: Göteborgs högskola.

Plugg bästa vägen till kunskap

TEXT Eva Lundgren | FOTO Hillevi Nagel

Varför byggde romarna sådana kolossala badhus? Och varför tyckte de att teater var något fult, men att underhållningsväld var fint?

Det är sådana frågor professor Magnus Wistrand vill att hans studenter ska ställa.

Nu få denne konservativa förnyare av kurserna i latin Göteborgs universitets individuella pedagogiska pris.

FORMLÄRA: kasusändelser, tempus, genus, deklinationer och konjugationer – det låter ju inget vidare att studera ett så invecklat språk som latin.

Men formerna är nödvändiga att kunna, annars trasslar man in sig i meningarna, säger Magnus Wistrand. Han är professor i latin och påpekar att han på ett sätt är en ganska gammaldags lärare.

– Att studera latin är inledningsvis som att köra skottkärra: slitigt och tråkigt, inte alls intellektuellt, men det är bara att köra på. När man är klar med grovjobbet börjar nämligen det roliga, som att fundera över texterna och över varför folk var sådana som de var under antiken.

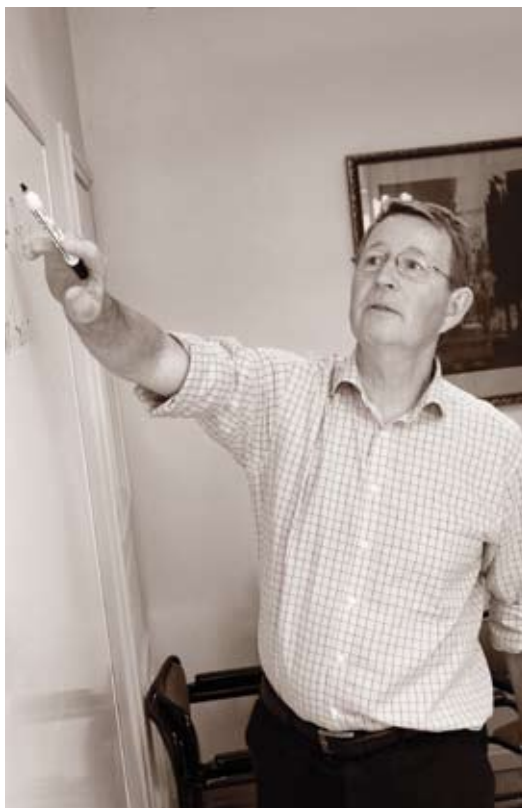
Varför det är så viktigt att kunna formerna förklarar Magnus Wistrand med att ge ett exempel från svenskan.

– I meningen ”Pär slår Pål” förstår man av ordföljden vem det är som slår och vem det är som blir slagen. I latin är det ändelserna som berättar vem som är subjekt och objekt. I långa, vindlande meningar kan det vara svårt att hålla reda på hur orden hör ihop och då är det nödvändigt att kunna formläran ordentligt annars blir det hela helt obegripligt.

Ska man lära sig latin är det alltså gammalt hederligt pluggande som gäller. Några nymodiga genvägar tror Magnus Wistrand inte på.

DET ÄR ISTÄLLET när det gäller vem som ska ha tillgång till studierna som Magnus Wistrand är en förnyare.

– För tio år sedan slopade vi förkunskapskraven till latin och startade rena nybörjarkurser. Jag såg också till att lägga kurserna på en sådan nivå att de flesta studenter faktiskt klarar av dem, för jag förstår inte vitsen med att ha så höga krav att studenterna stupar. Det var många som rynkade på näsan och menade att kvaliteten på utbildningen skulle försämrats. Men det blev precis tvärtom. Istället för att bara locka det lilla fåtal som läser latin på gymnasiet får vi nu studenter med olika bakgrunder, exempelvis medicinstuderande och sådana som tänker fortsätta på Chalmers. Det innebär att vi numera visserligen får använda första halvan av A-kursen till att nöta in grunderna, men i gengäld får vi så många fler motiverade studenter som tycker att latin är jättekul.

»Att studera latin är som att köra skottkärra: slitigt och tråkigt, inte alls intellektuellt, men det är bara att köra på.«

Tvärtemot vad många tror, är latin ett ganska efterfrågat ämne. Till varje A-kurs kommer 20–25 studenter och många fortsätter både på B- och C-nivån. Att ämnet är populärt kanske delvis beror på att det har kvar något av forna tiders statusglans. Men många studenter är också genuint intresserade av antikens kultur.

– Förr var man ju tvungen att kunna latin för att alls få bedriva humanistiska studier, vilket stängde ute en massa människor och dessutom tog tid och kraft från studier i moderna språk, förklarar Magnus Wistrand. Idag är latin ett lite udda ämne som kan vara ganska roligt att kunna. Samtidigt som jag inte tycker att kunskaper i latin längre är en självklar del av allmänbildningen är det faktiskt inte särskilt svårt att argumentera för att ämnet ska få finnas kvar vid universitetet. För vill man studera något som har med historia eller samhället att göra som gäller tiden före 1800-talet klarar man sig inte utan latin, som ju faktiskt var de bildades språk i Europa under hela 2 000 år.

LATIN HÖR SEDAN ett och ett halvt år tillbaka till institutionen för religion, teologi och klassiska språk. Men lokaler delar man med Antikmuseet och institutionen för arkeologi och antikens kultur, och det är också en institution man ger vissa kurser tillsammans med.

– Fördelen med att tillhöra en liten institution är den informella stämning som uppstår när alla känner alla, påpekar Magnus Wistrand. Om en student har något bekymmer är det bara att knacka på min dörr. Och många problem klarar vi av genom att ta en kopp kaffe tillsammans eller sitta i något hörn och diskutera. I utvärderingar och kursplaner kommer betydelsen av sådana här informella sammankomster aldrig fram. Ändå tror jag att de är av största betydelse, både för utbildningens kvalitet och för trivselen. Jag tror överhuvudtaget på småskalighet när det gäller pedagogik. Ingen skola borde få ha fler än femhundra elever – då har alla en chans att lära känna varandra, både lärare och elever.

Magnus Wistrand borde veta. För en stor del av sitt yrkesverksamma liv har han varit gymnasielärare och några planer på att bli latinprofessor hade han egentligen aldrig.

– Eftersom min pappa var professor i latin kan det verka som att jag följt en utstakad väg. Men faktum är att jag under lång tid försökte undvika latin. Egentligen var det historia som var mitt stora intresse, latin och grekiska tyckte jag var spännande först så småningom.

Men det som gjorde studiet av flera tusen år gamla texter roligt under gymnasietiden var insikten att män-

»Det finns en bristande generositet inom den akademiska världen som delvis beror på att man alltid ska vara så kritisk och ifrågasättande.«

– Jag vill att mina studenter så ofta som möjligt ska fråga sig: Varför gjorde de så här? Vad var det bra för? Det är då studiet av språk och historia blir intressant, säger Magnus Wistrand.

niskor faktiskt är sig ganska lika, vilken tid de än lever i.

– När vi läste Homeros kom vi till ett ställe i texten där det beskrivs hur en stor grekisk kung plöjer jorden. Varje gång han var klar med en fåra lät han en slav hålla upp ett glas vin åt honom. Det kom mig att tänka på en målare vi haft hemma i min barndom som skulle tapetsera om ett rum och som, så fort han kom in i rummet, ställde en flaska öl vid varje hörn. Så snart han var klar med en vägg belönade han sig med en ölflaska, ungefär som den där gamle kungen. När jag kom att tänka på likheten mellan vår målare och kungen hos Homeros tyckte jag att det var väldigt roligt.

NÄR MAGNUS WISTRAND först kom till universitetet hade han storstilade planer på att skriva en epokgörande doktorsavhandling i något historiskt ämne. Men han var ganska osäker på vad avhandlingen egentligen skulle handla om.

– Jag ägnade oerhört mycket tid åt att samla och läsa material men kom aldrig riktigt igång med själva skrivandet. Jag hade någon sorts föreställning om att jag skulle göra något genialiskt, men utan att veta vad det var. Idag tror jag att genialitet inte handlar så mycket om att vara briljant utan snarare om hårt arbete och en förmåga att inte ge upp utan att vända och vrida på problemet ytterligare en gång. Men då, när jag var ung, tröttnade jag till slut. När jag äntligen kom på att man ju faktiskt kan leva ett värdigt liv utan att nödvändigtvis doktorera kändes det som en väldig befrielse.

Han började istället vikariera som gymnasielärare i historia, latin och engelska och märkte ganska snart att det finns två historiska epoker som ständigt fascinerar nya ungdomar.

– Antiken och andra världskriget, båda mycket dramatiska perioder i mänsklighetens historia. Men det förvånar mig att samma människor som förfäras över Hitlers grymheter fortfarande kan finna försonande drag hos Stalin, bara för kommunismen i teorin är mer tilltalande än vad nazismen någonsin varit. Människor låter sig så ofta förföras av fina ord och vackra fasader. Nu när det snart är OS i Kina kommer vi till exempel säkert att få se en välregisserad invigning som kommer att imponera på många. Men jag föredrar lite tafflighet framför det storartade och misstror all sorts ideologi. Och jag tror mer på folk som försöker få samhället att fungera någotsånär i praktiken än på vackra fulländade teorier som ska förverkligas till varje pris.

Att Magnus Wistrand så småningom trots allt bestämde sig för att doktorera, och då i latin istället för i historia, berodde inte alls på att han äntligen beslutat sig för en akademisk karriär. Istället hade han ett klart

mål: att få en lektorstjänst i gymnasieskolan.

– Jag var gift och hade två barn och behövde ett fast arbete. Nu, när jag snart är pensionär, har jag mer pengar än jag behöver, men då, när barnen var små och vi faktiskt skulle ha behövt ett och annat, då hade vi nästan inte råd med någonting. De pengar som blev över gick till vårt hus på Dyrön, där det mest var min fru som snickrade och fixade huset, medan jag stod för matlagning och annan marktjänst. Det var ju härligt men utlandssemesterar, som exempelvis till Italien, hade vi inte råd med. Sådant där gör vi istället idag, men ibland kan det kännas som att saker och ting kommer i fel ordning i livet.

NÄR MAGNUS WISTRAND var färdig med sin doktorsavhandling trodde han att han också var färdig med universitetet.

– Det finns en bristande generositet inom den akademiska världen som delvis beror på att man alltid ska vara så kritisk och ifrågasättande. Det är klart att det är viktigt att tänka kritiskt men det betyder inte att man bara ska leta efter fel överallt. De flesta människor gör ju trots allt sitt bästa och om något går snett beror det oftast inte på bristande vilja utan på att det är svårt att hinna med allt. Så jag ägnade mig åt gymnasiet istället men hade ändå kvar några lösa undervisningstimmar på universitetet.

DET VAR TORE JANSON, som på 1980-talet blev professor i latin och senare afrikanska språk, som övertalade Magnus Wistrand att bli lektor vid universitetet på deltid.

– I början delade jag min tid mellan GU och Majornas gymnasium. Men ganska snart blev det helt enkelt så mycket att göra att jag kunde lämna gymnasiet för att arbeta heltid här istället.

Men han kan sakna sina gymnasieungdomar och deras rättframma, om än inte alltid så taktfulla, sätt att framföra sina åsikter.

– Tonåringar säger vad det tycker och det kanske inte alltid är så roligt. Det är ett evigt frågande om vad det här ska vara bra för och varför man ska lära sig allt det där. Men de kan också komma med annorlunda och spännande idéer och ibland kan de vara väldigt givande. Universitetsstudenter däremot är så väluppfostrade att man oftast inte riktigt vet vad de tycker. Är de missnöjda säger de ingenting utan försvinner ofta bara helt stillsamt från undervisningen. Det är förstås också ett sätt att uttrycka ogillande och börjar man förlora en massa studenter, eller om flertalet missar sina tentor, då bör man nog fundera över vad man gör för fel egentligen.

ÄVEN OM MAGNUS WISTRAND tycker att det är viktigt att dragga grunderna menar han att det också måste finnas roliga moment i undervisningen. Dit hör realiakursen, om hur människor levde och verkade under antiken.

– Jag vill att mina studenter så ofta som möjligt ska fråga sig: Varför gjorde de så där, vad var det där bra för? Det är då studiet av språk och historia blir intressant.

Romerska kejsare kunde exempelvis kasta ut väldiga summor på att bygga enorma badhus, så kallade termer, där vem som helst fick lov att bada varmbad, samtala, idrotta och läsa böcker. Samtidigt kunde de också anordna enorma gladiatorspel där hundratals människor fick sätta livet till genom att slitas i stycken av vilda lejon eller björnar.

– För oss verkar det obegripligt grymt men på den tiden ansåg man att det var moraliskt fostrande att se gladiatorspel. Teater däremot, var en konstform man såg ner på, den ansågs känslösam och skildrade ju dessutom inte verkligheten. Vi vill kanske tro att vi är mycket bättre än romarna men då måste man komma ihåg att rent genetiskt har människan inte förändrats på åtminstone 40 000 år. Den kulturella fernissa vi har idag sitter sannolikt inte särskilt djupt. Det är detta humanistiska studier handlar om, att förstå något om vad människan är och att lära sig komma ut ur sin samtids tyranni. Saker och ting har inte alltid varit sådana som de är nu och egentligen skulle allting kunna vara helt annorlunda.

MAGNUS WISTRAND

Yrke: Professor i latin.

Aktuell: Årets individuella pedagogiska pristagare, men också den som lär universitetets promotor latin vid den årliga promotionshögtiden.

Familj: Hustru och två vuxna barn.

Ålder: 64 år.

Bor: I Västra Frölunda och på Dyrön.

Intressen: Böcker – bland andra Raymond Chandler, matlagning (gärna italienskt), sport, resor (gärna till Italien).

Kul att veta: Magnus Wistrand har under ett tiotal år varit Friskis & Svettis-ledare.

Mest känd för: Sin bok *Entertainment and violence in ancient Rome: the attitudes of Roman writers of the first century A.D.*

Favoritcitat: Den österbottniske poeten Gösta Ågren: "Oroa dig inte – det ordnar sig aldrig!"

FOTO: KAISA ASKLÖF

Den sjungande städerskan från Kina

Vi är mer än vi verkar. Förmågor som biodling, bågskytte och knyppling ryms inte i yrkestitlar. I Yunxin Xus fall är det matlagning, körsång och fysik, utöver yrket städerska.

Omständigheter fick henne att byta lärarjobbet i Kina mot städjobbet på Handels.

Fritid DEN SOM HAR VUXIT UPP i kulturrevolutionens Kina vet att saker kan ändra sig plötsligt och att flexibilitet och anpassningsförmåga är en överlevnadsstrategi. När Yunxin hade klarat av två år på gymnasiet blev hon ombedd att hoppa över sista året för att börja på Musikhögskolan. Hennes sång och röst var något utöver det vanliga.

– Jag älskar att sjunga och har sjungit nästan hela livet. Jag har lärt mig själv. I skolan hade jag alltid ansvar för musiken.

Två månader senare bröt kulturrevolutionen ut och plötsligt var det förbjudet med konstnärliga uttryck. Alla skulle ut på landet och jobba. Yunxin skickades ut till en bonde och fick inte längre läsa böcker.

– **JU MER KUNSKAP** man hade, desto mer fel var man. Människor utan någon utbildning alls styrde hela landet. Det var helt galet åren 1966 till 1976.

Efter bara några månader som lantbruksarbeterska blev Yunxin uppmärksam för sin röst ännu en gång. Den här gången tyckte de som bestämde över hennes liv att hon skulle använda den till

att läsa kommunistpartiets radiopropaganda till folket.

– Alla hade en högtalare där de kunde höra meddelandena som lästes upp morgon och kväll och under ett år var det jag som läste dem.

Nästa arbete var som musiklärare på högstadiet.

– Det fattades lärare på alla skolor så de valde ut människor som hade gått gymnasiet och skickade ut dem. Jag fick gå en snabbutbildning på två år.

NÄR KULTURREVOLUTIONEN tog slut 1976 behövde landet lärare i naturvetenskapliga ämnen så Yunxin sökte till lärarhögskolan. En termin in på utbildningen födde hon sin son, var hemma två månader för att sedan fortsätta studierna.

– Vi bodde på skolan i en annan stad så jag fick lämna honom hos en familj i veckorna. Jag kunde bara åka hem och träffa honom på söndagarna.

Efter tre år av studier väntade ett lärarjobb som var ganska krävande med långa dagar och kvällsundervisning.

– Ledningen tyckte att jag var jätteduktig eftersom mina elever fick bäst provresultat i området.

När en svensk professor bad en kinesisk kollega att skicka en doktorand till Sverige förändrades Yunxins liv igen. Den kinesiske doktorand som får uppdraget är Yunxins barndomskamrat och äkta man Zonghe Lai.

– Det var 1984 och vi ville inte alls åka. Vi visste inte något om omvärlden.

Efter kulturrevolutionen fungerade forskningen normalt igen, vi ville vara kvar, men min mans professor tvingade honom att åka.

Under två år kämpade Yunxin själv med det krävande lärarjobbet, tog hand om sin son och försökte få tillvaron att gå ihop.

– Jag älskade att jobba som lärare. Jag hade tålamod och tyckte om eleverna. De älskade mig också och kom hem till mig och städade och köpte grönsaker. Jag fick också pris som bästa lärare.

Men dålig kost och stress hade ett pris. Yunxin fick problem med hjärtat.

– Min man sa att jag offrade livet för yrket om jag inte kom till Sverige.

Yunxin fick ta ut förskott på sin lön för att ha råd med tågbiljetter till sig och sin då 7-åriga son.

– **JAG TRODDE ATT** jag bara kom hit för att hälsa på. Till min chef hade jag sagt att jag skulle komma tillbaka om ett halvår. Men min man sa att jag inte skulle klara hälsan om jag åkte tillbaka. Och så såg jag att barn i Sverige fick ha fri tid att leka på. Det hade de inte i Kina.

Så Yunxin skickade tillbaka pengarna för sin förskottslön, läste svenska och började leta efter arbete. Hon började som diskare i Chalmers restaurang.

– Alla hjälpte mig med språket och var så gulliga. Jag glömmer dem aldrig.

Sedan följde jobb på flera av universitetets kaféer innan hon hamnade på Handels som städerska där hon har varit i 10 år.

– Jag trivs bra här. Man får planera arbetet själv och jag har bra arbetsledare och arbetskamrater. Jag har kontakt med olika personer på institutionen och känner mig uppskattad och hemma här. Innan jul får vi alltid en fin present.

Saknar du inte lärarjobbet?

– Jo, ibland. Jag har funderat på att utbilda mig här i Sverige också, men jag kommer aldrig att kunna tala svenska som ni. Skolan i Sverige är också väldigt annorlunda än i Kina. I Kina tar föräldrarna ansvar för sina barn på riktigt och klagar aldrig på skolan.

Och så är det fritidsintressena som Yunxin vill orka med. Matlagning (kinesisk) är en stor hobby, sången en annan. Kören hon sjunger i heter *Kinesiska studenters och forskares kör* och innefattar omkring 40 personer. Ofta sjunger de vid kinesiska högtider, och övar då som mest intensivt ett par månader innan ett sådant framförande. Tidigare var Yunxin körledare men nu vill hon hinna med att sjunga karaoke hemma också. Hon har spelat in en egen skiva med sin sång.

– Man blir glad av att sjunga och träffa kompisar. Bekymren håller sig borta. Fast jag vill gärna uppträda mer.

På frågan om hon saknar sitt gamla hemland svarar hon:

– Det går inte en dag utan att jag längtar hem. Men min son bor här nu så jag måste stanna.

Kajsa Asklöf

Kapitalismens dygder främjar människan

En postmodern feminist som tror på den fria marknaden. En ekonom som också skrivit böcker om filosofi och retorik. En kvinna som en gång var en man.

Inga motsättningar tycks vara främmande för professor Deirdre McCloskey som nu blir hedersdoktor vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet.

Grattis. Hur kändes det att få utmärkelsen?

– Jag blev väldigt glad och smickrad. Jag har aldrig blivit hedersdoktor tidigare och blev mycket imponerad när jag fick höra vilka andra personer som fått utmärkelsen, som den store Stanfordekonomen James March och Hilary Clinton.

Vilka kontakter har du med Göteborgs universitet?

– Jag har varit här tre gånger tidigare, som gäst till professor Barbara Czarniawska, en gammal vän som jag har mycket gemensamt med. Jag känner till GU bäst av alla svenska universitet, och både staden och universitetet imponerar på mig. Göteborg påminner faktiskt om mitt eget Chicago, som också måste hävda sig mot större städer, och där folk därför kommer till jobbet med armarna uppkavlade.

En del forskare är ovilliga att lägga ner tid på att popularisera sin forskning. Vad är ditt råd till dem?

– Det är bara att göra det. Eller som den store fysikern och populärvetenskaplige läraren Richard Feynman uttryckte det: "Om du inte kan förklara dina idéer för en intresserad publik, då kanske du inte har så mycket att komma med." Om vi själva inte förklarar vår forskning lämnar vi över ansvaret till andra som ofta inte har någon detaljkunskap i ämnet.

Du tycks höra till den gamla klassiska skolan av forskare. Idag läser man inte lika många klassiska verk som tidigare. Samtidigt blir vetenskapen alltmer specialiserad och fragmentiserad. Finns det en lösning?

– Vi behöver få en samlad bild av vårt komplicerade samhälle och vår civilisation. Sedan 1850-talet har ordet "science"

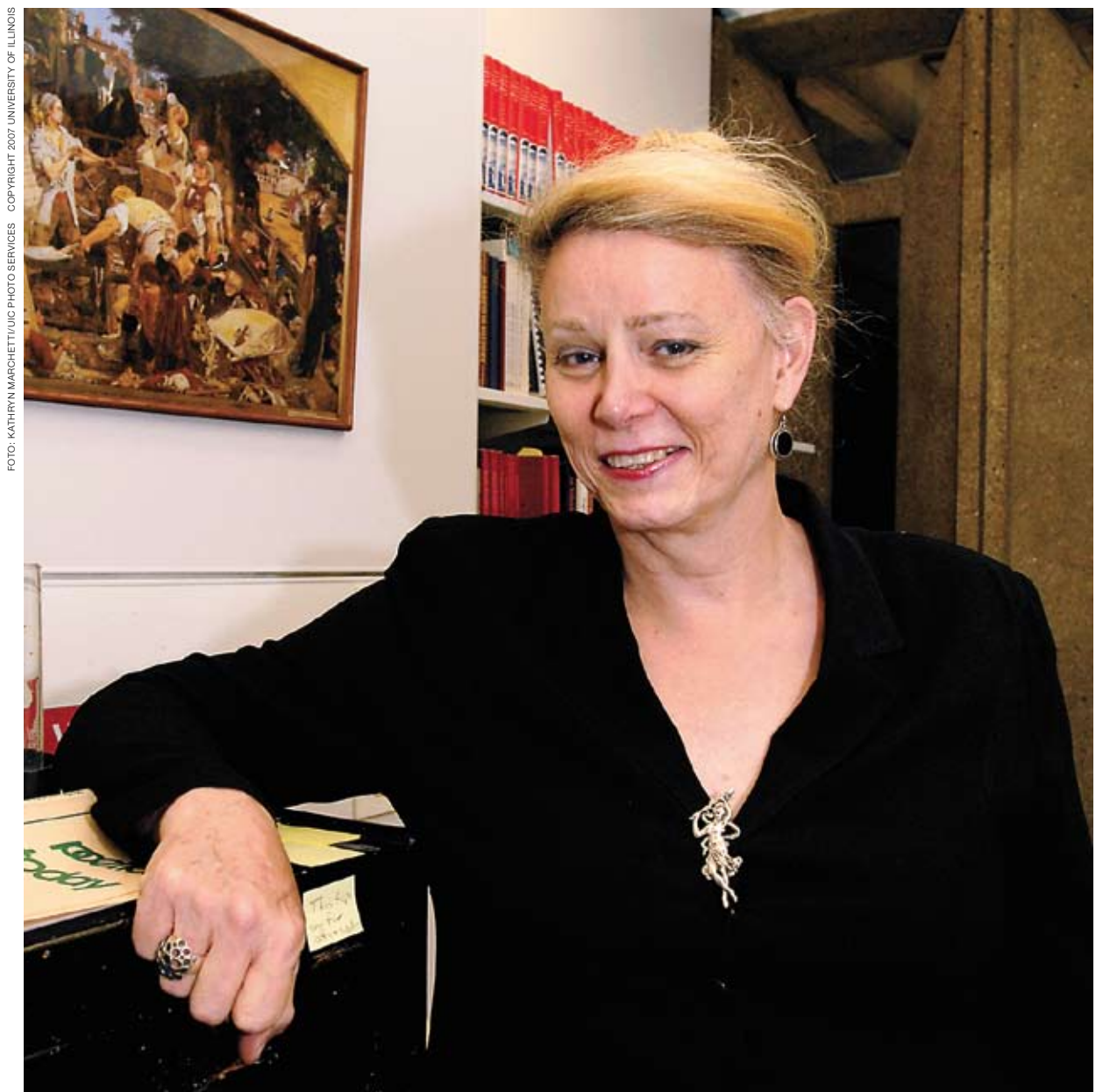

FOTO: KATHRYN MARCHETTI/UC PHOTO SERVICES. COPYRIGHT 2007 UNIVERSITY OF ILLINOIS

"En postmodern frimarknadsivrande kvantitativ retorisk anglikansk feministisk aristotelisk kvinna som en gång var en man". Så gränsöverskridande beskriver Deirdre McCloskey sig själv.

kommit att betyda bara naturvetenskap, vilket har exkluderat, till exempel, lingvister och historiker. Detta är rena vassinnet! Naturvetare använder metaforer lika mycket som vilken poet som helst.

Varför betonar du ofta vikten av ödmjukhet och tolerans inom vetenskapen?

– Forskare i allmänhet blir väldigt belåtna när de anses som experter inom sina områden, i synnerhet när de blir hedersdoktorer. Jantelagen kan gå för långt, men om vi inte är ödmjuka kan vi

inte lära oss något nytt. Eller som filosofen och socialantropologen Amélie Oksenberg Rorty formulerade det: "Det nödvändiga är att kunna ändra åsikt för att vi verkligen har lyssnat på våra kollegor. Galningar ändrar också åsikt allt efter hur vindarna blåser, men det viktiga är att kunna ändra sig därför att man verkligen beaktat sina vänners frågor eller invändningar."

Du är känd för din kritik av hur nationalekonomi studeras. Varför då?

– Ekonomer är dåliga på att lyssna.

Särskilt efter 1940-talet har många inom ämnet famlat och övergått till ovetenskaplighet och rent struntprat. Problemet är att ekonomerna har tagit efter de mätmetoder som används inom ingenjörsvetenskapen. Det är som om en ingenjör, efter att ha gjort en beräkning av hållfastheten hos en bro och kommit fram till att bron teoretiskt håller, sedan säger att det förstås inte är säkert att just denna bro håller.

Huvudtesen i din senaste bok *The Bourgeois Virtues* är att det kapitalistiska samhället är framgångsrikt, inte för att det främjar konkurrens utan för att det uppmuntrar borgerliga dygder. Vad menar du med det?

– Under ett helt århundrade har en mängd konstnärer och intellektuella påstått att kapitalismen korrumpierar själen. Det är en hänfull inställning som de delar med äldre aristokratiska och kristna kritiker av marknaden. Strindberg sade till exempel: "Vad är ekonomi? Det är en vetenskap som överklassen uppfunnit för att åtnjuta frukterna av underklassens hårda arbete." Men de verkar allihop ha tagit fel. Giriga människor finns i alla samhällssystem. Man skulle skämtsamt kunna säga att under kapitalismen exploateras människan av andra människor medan under socialismen, som i Maos Kina och Stalins Ryssland, är det tvärtom. Ändå har de fattiga – som mina norska förfäder – åtnjutit frukterna av marknadsekonomin. På det hela taget har kapitalismen varit bra både för människors kropp och själ.

Men många unga människor i Sverige ser kapitalismen som roten till allt ont, exempelvis miljöförstöring och utnyttjande av billig arbetskraft i tredje världen.

– Jag tror att misstron mot kapitalismen finns överallt i världen. Redan i Bibeln finns det fördomar mot pengar och marknader. Det är förstås sant att om Sverige hade fortsatt vara lika fattigt som på 1800-talet – då landet var ett av de mest nödställda i Europa – skulle vi ha mindre koldioxidutsläpp men å andra sidan mycket mer problem med smittkoppor och hästskit på gatorna. Men lägg märke till att en del av utsläppen har minskat de senaste femtio åren, som avgaser i städerna. Östra Göteborg, liksom den östra sidan av alla städer på norra halvklotet, var smutsigt före 1950 på grund av rök från koluppvärmda hus. Allteftersom vi blivit rikare har vi krävt renare luft, rent vatten, bättre skogar och så vidare. Miljörörelsen är i sig en konsekvens av kapitalismens framgångar.

Fattigdom, utsläpp, terrorism, orättvisor – det är några av dagens många problem som måste lösas på en global nivå. Tror du att kapitalism är svaret på alla dessa problem eller borde de olika ländernas regeringar ta ett större ansvar och införa restriktioner i den globala marknadsekonomin?

– Ja, i korthet, är kapitalism lösningen på alla dessa problem. Jag vet att det kan låta som ett typiskt amerikanskt sätt att resonera. Men se bara på hur Kina och Indien har växt sedan de slutade med sina socialistiska ekonomier. Den ekonomiska tillväxten i världen har aldrig tidigare varit så stark som nu, något som räddar indiska flickor från barnamord, hindrar kinesiska åldringar från att svälta, utbildar massorna i Kina, befräm-

jar konst och vetenskap i Indien. En tillväxttakt på cirka 10 procent om året innebär att Kina och Indien på några generationer kommer att nå europeisk levnadsnivå. De som väljer socialism, som Venezuela och Nordkorea, kommer att förbli fattiga. Under 40 år efter den kommunistiska revolutionen i Kina och befrielsen av Indien, styrdes dessa 40 procent av världens befolkning av västerländska socialistiska idéer från 1800-talet. Det var rena katastrofen! Dessa samhällsexperiment gjorde att miljontals människor fick sätta livet till.

Kapitalismen har däremot fungerat i 200 år och fortsätter att göra det.

1995 tog du det stora och dramatiska steget att byta kön, Donald blev Deirdre. Varför var det så viktigt för dig att bli kvinna istället för att vara en man som bejakar sina kvinnliga sidor?

– Som jag förklarar i *Crossing: A Memoir* (1999) kan man likna ett könsbyte vid att flytta från Polen till Sverige. Du kan leva i Polen och acceptera din svenska sida genom att äta en massa knäckebröd och låta en flicka med luciakrona framträda vid julmiddagen. Men du blir inte svensk för det. För att bli svensk måste du verkligen leva i Sverige, lära dig språket, skriva på svenska, uppskatta regniga oktoberdagar i Göteborg och så vidare. Tänk på detta: Det finns inget mänskligare än att vilja vara någon annan än den du är. Du har exempelvis varit ett barn och velat bli vuxen utan att egentligen veta vad det innebär.

Känner du att du är en annan person sedan du blev kvinna? Tänker du annorlunda? Är du mer medveten om ojämlikheter mellan könen? Kan du tillåta dig att tänka eller att känna annorlunda än du kunde när du var man?

– Alla som kände mig som Donald tycker att jag har förändrats. Jag tror faktiskt att jag tänker annorlunda, vilket kom som en överraskning. Jag orienterar mig numera med hjälp av landmärken istället för väderstreck, och ja, jag är mycket mer medveten om ojämlikheten. I början av mitt nya liv kunde det hända att mina idéer ignorerades när jag diskuterade med andra – alla var de män – medan min kollega George några minuter senare kunde säga exakt samma sak och alla sade: "George, det var en intressant synpunkt." Först var jag smickrad över att ha blivit betraktad som en kvinna, men jag kan försäkra att den positiva känslan snabbt försvann.

Hur reagerar folk när de får reda på att du har bytt kön? Måste du förklara varje gång eller upplever du att människor accepterar ditt sätt att vara?

– De flesta som inte känner mig blir väldigt överraskade. Innan de har läst min bok verkar en del betrakta mig som en konstig man som har valt ett konstigt sätt att leva på. Men efter att de har läst boken märker jag en stor skillnad

på reaktionerna. De förstår att jag helt enkelt är en kvinna.

Tror du att skillnaderna mellan män och kvinnor överdrivs i vårt samhälle eller är det kanske tvärtom, att skillnaderna inte accepteras?

– Det pågår ett spel mellan kvinnor och män som både ger glädje och sorg. Både män och kvinnor är till 99,999 procent helt enkelt människor. Men det är svårt att undvika att fokusera på skillnaderna. Män tävlar, kvinnor samarbetar, du hör själv hur dumt det låter om man placerar män och kvinnor helt och hållet på endera sidan. Men som Deborah Tanner påpekar, ser många män samtal som ett sätt att byta information eller som ett sätt att markera sin ställning, "det är jag som är expert här". Jag gjorde också så när jag var man. Många kvinnor ser samtalet som ett sätt att utbyta historier och uttrycka solidaritet. Som kvinna gör jag också det helt naturligt.

Du beskriver dig själv som "en postmodern frimarknadsivrande kvantitativ retorisk anglikansk feministisk aristokratisk kvinna som en gång var en man". Vi tenderar att placera människor i fack, men du verkar vara omöjlig att kategorisera. Är du orolig för att människor ska missuppfatta dig?

– Ja, det stämmer att vi ofta buntar ihop människor i kategorier. Många blir upp-

rörda om en feminist tror på den fria marknaden eller om en postmodern tänkare tror på Gud. De tror att man skämtar och att man har antagit en galen, motstridig hållning bara för att väcka uppmärksamhet. Men för mig är det inget problem att beundra så skilda tänkare som Thomas av Aquino, Richard Rorty (amerikansk filosof, red anm.) och Bruno Latour (fransk filosof och sociolog) – alla på samma gång.

Eva Lundgren & Allan Eriksson

Fakta

Deirdre McCloskey

Professor i ekonomi, historia, engelska och kommunikation vid University of Illinois at Chicago.

Sagt om att tillhöra så många institutioner: "I want to be in so many that I can be shopping and everyone thinks I'm in the other department."

Författare till 14 böcker och har publicerat cirka 360 artiklar inom ekonomisk teori, ekonomisk historia, filosofi, retorik, feminism, etik och juridik.

Gå in på webbplatsen och läs mer, bland annat finns många bilder: www.deirdremccloskey.com/

Några böcker:

Crossing: A Memoir (1999)

The Bourgeois Virtues: Ethics for an Age of Commerce (2006)

PROGRAM GÖTEBORGS UNIVERSITET HÖSTEN 2007

ÖVER 100 AKTIVITETER!

En höst fylld av populärvetenskap!

Nu finns en stor del av universitetets alla populärvetenskapliga föreläsningar under hösten 2007 samlade i en broschyr. Sammanlagt är det över hundra olika aktiviteter.

Höstprogrammet ersätter det som tidigare gick under namnet Universitetets vecka. Nu har vi istället ett program som sträcker sig från oktober till december.

Till de flesta arrangemang är alla välkomna i mån av plats. Några få arrangemang kräver föranmälan eller biljett. Det står då angivet i programmet. Programmet kan du beställa genom universitetets växel 031-786 00 00 eller ladda hem på www.gu.se

Varmt välkommen att ta del av innehållet!

GÖTEBORGS UNIVERSITET

GU JOURNALEN

Jubileum

FÖRE GU JOURNALEN:

1973–1991: *Meddelanden, information från Göteborgs universitet* gavs ut första gången 1973 och sista numret kom 28 juni 1991. Redaktör var Birgitta Pande.

1991–1994: Göteborgs Universitets Tidning.

År 1991 beslöt universitetsstyrelsen att göra en satsning på en tidning, både för studenter och anställda, under en försöksperiod på tre år.

Tidningen hade redan från början höga ambitioner. Den skulle vara en gemensam plats för analyser och intellektuella samtal över den egna verksamheten. "Det som sker på universitetet är ofta av allmänt intresse, vilket skapar utrymme för nyhetsreportage. Genom tidningens skapas ett forum för diskussion och tankeutbyte som bidrar till utvecklingen av en livaktig universitetsmiljö."

FÖRSTA NUMRET, som gavs ut i september 1991, hade rubriker som: "Är universitetet idag en lekskola för antiintellektuella?" och "Hur står sig Göteborgs universitet i en internationell jämförelse?"

Chefredaktör var Christer Wigerfeldt, som tidigare varit lärare på JMG.

Tidningen hamnade ofta i blåsväder under sina senare år, bland annat för sina provocerande förstasidor, som var tagna av Fotohögskolans elever. Men tidningen fick problem också för sina kritiska och ifrågasättande journalistiska artiklar som ofta ledde till debatter i medierna. Efter mycket tumult i medierna valde universitetsledningen att lägga ner tidningen. Det formella skälet var att försöksverksamheten upphörde. Sista numret, som utkom i maj 1994, innehöll artiklar som ifrågasatte universitetets egentliga uppgift. Bland annat pläderade Sven-Eric

Överst första numret av Göteborgs Universitets Tidning, som kom ut 1991. I mitten omslaget som väckte anstöt. Sista numret kom ut i maj 1994.

Liedman för att ett bra universitet måste stå fritt från stat och näringsliv. "En obunden intern debatt måste på alla sätt uppmuntras, genom muntliga debatter och kollegier och genom en fristående tidning. Åsiktsskillnaden måste få komma till uttryck; det är så snarare än genom en tillkämpad formell enhet som gemenskap och samarbetsanda skapas vid ett universitet."

Så här skrev Christer Wigerfeldt: "Tidningen har framstått som intellektuellt hederlig och nyfiken. Många av våra forskare har genom sina artiklar varit starkt bidragande till detta goda rykte. Några av universitetets misshälligheter har vi skrivit om. Men det är väl inte en självcensurerande förljugenhet som ska vara vägledande för universitetet?"

Under tre år, mellan 1994 och 1997, hade Göteborgs universitet ingen riktig tidning utan återgick till ett nyhetsbrev som Birgitta Pande och Mikael Stoltz gav ut.

ÅR 1997 beslöt universitetet att återigen satsa på en mer ambitiös tidning men denna gång med ett tydligt informationsuppdrag. Man ville inte se en upprepning av bråket kring den

tidigare universitetstidningen.

Hösten 1997 kom det första numret av GU Journalen ut. Tidningen hade 12 sidor, gavs ut i fullformat och fyrfärg, med 8 nummer om året.

Viktiga händelser i GU Journalen historia:

I policyn från 1999 konstateras att tidningen i första hand är en informations- och nyhetstidning för anställda där informationsdirektören är ansvarig utgivare.

Under 1999 gick tidningen upp till 16 sidor per nummer för att 2000 utöka till 20 sidor, men med 7 nummer per år. År

2002 var tidningen nere i 6 nummer per år men ökade istället antalet sidor till 24.

ÅR 2000 gjordes den första läsvärdesundersökningen av GUJ. Den visade att läsarna ansåg att tidningen fyllde en viktig funktion, men många önskade en mer levande debatt och kritisk bevakning av universitetet. Det sammanfattande omdömet var att tidningen uppfattades som viktig men lite tråkig och oengagerande.

Förändringar gjordes för att öka tidningens trovärdighet. Under 2004 och 2005 gjordes en ny läsvärdesundersökning som visade att fler läste tidningen jämfört med förra undersökningen.

Nästan nio av tio läste tidningen regelbundet men bara 10 procent läste tidningen på webben. Åtta av tio var nöjda eller mycket nöjda med innehållet. Jan Strid vid JMG konstaterade att de höga siffrorna var ett gott resultat. Han menade också att en paperstidning med långa reportage är överlägsen en webbprodukt eftersom man inte läser långa artiklar på webben.

I båda arbetsmiljöundersökningarna, 2002 och 2005, ställdes även frågor om tidningen. Vid bägge tillfällena konstaterades att GU Journalen är den viktigaste interna informationskanalen, efter arbetsplatsmöten.

I samband med att tidningen i början av 2005 fick en mer självständig policy blev chefredaktören Allan Eriksson ansvarig utgivare och Eva Lundgren ställföreträdande ansvarig utgivare. Då inrättades också en rådgivande redaktionskommitté med ledamöter från olika institutioner, med uppgift att diskutera tidningens innehåll och bidra med idéer.

DEN FRÅGA som orsakat mest uppståndelse och debatt genom åren är utan tvekan tidningens bevakning av Gillbergaffären. I oktober 2003 publicerade tidningen den kritiska artikeln *Vetenskapligt revirtänkande går före lagen* som ifrågasatte varför Christopher Gillberg vägrade att lämna ut sitt forsk-

TIO ÅR 1997–2007

ningsmaterial trots flera domstolsbeslut. Artikeln, som godkändes av dåvarande biträdande ansvarig utgivare, fick mycket starka reaktioner, i synnerhet gick professor Elias Eriksson till hårt angrepp mot tidningens bevakning av frågan. GU Journalen anklagades för att bedriva en förtalskampanj mot Gillberg.

I följande nummer gick dåvarande ansvariga utgivare ut med en rättelse där Christopher Gillberg fick en ursäkt.

TIDNINGEN FORTSATTE emellertid att bevaka frågan vilket senare ledde till flera anmälningar, först till rektor för förtal och mobbning och senare till Pressombudsmannen. Efter att tidningen blivit friad av PO överklagades beslutet till Pressens Opinionsnämnd. Även här friades tidningen.

2005 utsågs GU Journalen till vinnare i tävlingen Bästa Etta av redaktörsföreningen interna medier.

Motiveringen lød: "Tidningen slår an en rätt känsla hos läsaren med den bild man valt för förstasidan... Även i övrigt präglas GU Journalens etta av god balans mellan bild och rubrikpuffar."

IDAG. Hur placerar sig GU Journalen bland andra nordiska universitetstidningar när det gäller pressfrihet? Enligt en ny undersökning vid Oslo universitet hamnar GU Journalen i den klass av universitetstidningar som åtnjuter högst grad av pressfrihet tillsammans med tidningarna i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors. En slutsats är att tidningar som har en mer självständig roll i relation till ledningen uppfattas som mer trovärdiga. I dessa fall är också redaktören ansvarig utgivare.

Allan Eriksson och Eva Lundgren

GU Journalen har gått igenom en stor förändring sedan starten 1997. Vi frågade idéhistorikern David Karlsson, som sågade första numret i G-P, om vad han tycker om tidningen nu.

Mer dialog och konfrontation önskas

Det är inte ofta man påminns om en tio år gammal tidningsartikel. Men det hände mig nyligen. Ett mejl damp ner från GU Journalens redaktörer. 1997 hade jag ju skrivit så elakt om tidningens allra första nummer. Vad tyckte jag nu?

BAKGRUNDEN TILL MIN artikel och till GU Journalens tillkomst var att universitetsledningen lagt ner den utmärkta Universitetstidningen. Under Christer Wigerfeldts redaktörskap hade denna utvecklats till landets främsta publikation i sitt slag. Den uppfattades emellertid av ledningen som alltför frispråkig och lades ner.

När så GU Journalen såg dagens ljus var vi många som undrade vad detta var. Hade Universitetstidningens kritiska granskning och fria meningsutbyte ersatts av en managementfilosofisk informationspolicy där nyheterna friktionsfritt skulle flöda uppifrån och ner, från Vasaparken ut till verksamhetens alla hörn, korridorer och kafferum. Jo, så såg det nog ut den gången. Hur ser det ut nu?

NÄR JAG FÅR SYN PÅ GU Journalen brukar jag grabba åt mig ett exemplar. Jag finner alltid något läsvärt. Tyngdpunkten ligger på intervjuer och personporträtt. Och eftersom Göteborgs universitet rymmer många intressanta forskare blir det för det mesta intressant. Tidningen har även tagit på sig en granskande roll och skriver om representationskostnader, krognotor och parkeringsplatser. Man har sannolikt inte resurser till egna grävande undersökningar, men rapporterar om kända missförhållanden. Så till

exempel om den famösa historien med Christopher Gillbergs forskning härom året. Det är en viktig uppgift. Tidningen uppmuntrar till debatt i spalterna.

Chefredaktören är sedan några år även ansvarig utgivare. Det är en principiellt avgörande sak. Det är den formella garantin för tidningens oberoende. Reellt är det inte fullt så enkelt, det fick Universitetstidningen erfaras. Det är riskabelt att nafsas efter den hand som föder en. Men att vara ansvarig utgivare är inte oviktigt. Det ger möjlighet till en relativ självständighet.

Tidningens dilemma återspeglar på ett sätt det dilemma som är universitetets eget. Som organisation är universitetet motsägelsefullt. Å ena sidan är det en organisation med ett uppdrag från riksdag och regering och ytterst från alla oss medborgare. Om det uppdraget ska utföras på ett ansvarsfullt sätt krävs en ordning där det råder någon slags enighet om vart man är på väg. Det är bra om folk rör åt samma håll. Konsensus är eftersträvärt.

Å andra sidan är universitetet en organisation vars existensberättigande är dess vetenskapliga verksamhet. Och inom vetenskapen är konsensus förödande. Vetenskaplig utveckling kräver saklig oenighet, öppet meningsutbyte och förmåga att väga argument mot varandra. Detta är motsättningen mellan universitetet som organisation och som kunskapsproducent. Mellan administrativ makt och vetenskaplig auktoritet. Den motsättningen skär genom varje universitetsinstitution varje dag. Det är ett genuint dilemma. En målkonflikt i hjärtat av universitetets verksamhet.

Jag minns ett samtal med den gamle Lundateologen Gustaf Wingren.

Samtalet gled in på Platons föreställning om att filosoferna, de lärda, borde regera världen. "Kanske", sade Wingren, "måste man ha levt ett helt liv vid universitetet för att till fullo inse det bisarra i Platons föreställning." Men man behöver inte Wingrens livslånga akademiska erfarenhet för att konstatera att vetenskaplig begävnings inte alltid går hand i hand med goda chefsegenskaper. Eller att intellektuell briljans inte alltid förenas med förmågan att skapa ett gott samarbetsklimat.

DET ÄR DENNA MOTSÄTTNING som GU Journalen är indragen i, men också har till uppgift att spegla och sätta under debatt. Fick man vid detta tioårsjubileum önska sig något vore det att tidningen i ännu högre grad än nu initierade väsentliga diskussioner. Universitetet står sannolikt inför stora omvälvningar. Förändringar och konsekvenser behöver debatteras. Högljutt. Ordentligt. Offentligt. Dra ut forskarna ur tjänsterummen. Tvinga dem att diskutera.

Pröva vad som med ett uttryck från en av Göteborgs universitets framstående intellektuella, fredsforskaren Hans Abrahamsson, kallats "konfrontativa dialoger". Iscensätt sådana dialoger där intressemotsättningar inte sopas under mattan, utan läggs på bordet, som utgångspunkt för diskussionen. GU Journalen är den enda gemensamma arena anställda vid Göteborgs universitet har. Där borde ännu mer av såväl konfrontation som dialog äga rum.

David Karlsson

IDÉHISTORIKER. VERKSAM VID NÄTVERKSTAN I GÖTEBORG. FÖR NÄRVARANDE SEKRETERARE I DEN STATLIGA KULTURUTREDNINGEN.

Chefer skapar och förstör arbetsglädjen

TEXT Kajsas Asklöf | ILLUSTRATION Tomas Karlsson

Arbetsglädjens betydelse för produktion och hälsa går att räkna i pengar. En glädjefull arbetsplats präglas av intimitet, medan en utan präglas av rädsla. Vilken det är, går lätt att avläsa i atmosfären.

DET FINNS KAFFEBORD runt vilka man skrattar och slappnar av. Medarbetarna känner sig sedda, respekterade och uppskattade för vad de gör. Det finns andra fikarum dit man helst inte går alls eftersom det innebär en sådan ansträngning att klara av den hackiga kommunikationen. Otrygghet präglar relationerna och energin går åt till att försöka läsa av situationer och ens plats i hierarkin, avvärja angrepp och försöka positionera sig. På en sådan plats är det svårt för människor att nå upp till sin fulla potential.

– Intimitet, som innebär hyggligt goda och nära relationer, utmärker en

arbetsplats med arbetsglädje. Där pratar man om sitt jobb och hur man utför det. Man känner lust och engagemang och man respekterar varandras kompetenser, säger Hans Lindgren, som håller uppdragsutbildningar i ledarskap vid GU.

Precis som i en familj behöver arbetsplatsen präglas av lagom öppenhet och slutenhet.

– Man samverkar med omgivningen men samtidigt finns det gränser och en vi-identitet. Man ska kunna jobba hårt, men också ha skoj tillsammans.

Klimatet på en arbetsplats utgörs inte bara av känsla utan också av arbetets innehåll, organisationens struktur och människorna som verkar där, menar Hans Lindgren.

– Det handlar om vilka personliga motiv folk har, vilket sätt att relatera de använder och vilken kunskap de har att läsa av omvärlden.

När en arbetsplats saknar arbetsglädje känns den psykiska atmosfären osund.

– Stämningen är spänd, människor hackar på varandra och gör annat än vad de ska. De driver saker i eget intresse istället för att se till organisationens bästa. Sjukfrånvaron är anmärkningsvärd och folk slutar ofta. Ledarna kortsletter och kränker andra. De låter egna behov gå före verksamhetens och då uppstår ohälsa, säger Hans Lindgren.

Organisationens norm tycker han ska vara att de anställda är upptagna av arbetet, men också av hur de gör det.

– Människor behöver reflektionsytter och kompetenstillförel.

Makten finns alltid som en viktig komponent varhelst människor finns. Hur den är fördelad och hur den hanteras av dem som förvaltar den har stor betydelse.

– **LEDARE MÅSTE VETA** vad makt är och gilla den, men inte utifrån ett egenintresse. De måste veta att de ska hantera sin omgivning utifrån maktaspekter, men också att de hela tiden utsätts för maktförhandlingar i organisationen, anser Hans Lindgren.

Det vanligaste misstaget han ser, är att ledarna inte har kunskap om vad som händer runt dem. Exempelvis kan chefer vara omedvetna om hur de kränker

andra med sitt sätt att uttrycka sig i ord eller med kroppsspråk.

– Som chef måste du ha koll på dina känslor och uttryck. Du måste förstå att hantera dynamiken som uppstår mellan individer, grupper och organisationen.

Chefer bör bemästra konsten att kommunicera för att arbetsplatsen och relationerna ska fungera så bra som möjligt.

– Chefen ska kunna kommunicera budskapet "varför vi är här och på vilket sätt vi är här". Det handlar om målen och hur vi ska vara tillsammans.

Att en människa som anses vara konstig på en arbetsplats kan vara välfungerande på en annan beror på fenomenet gruppdynamik. Om den inte hanteras väl av ledaren kan den ställa till märkliga ting.

– Individen är hyggligt insiktsfull, gruppen är att betrakta som dum och

Hans Lindgren, som håller uppdragsutbildningar i ledarskap, menar att chefer ofta inte känner till vad som händer runt omkring dem.

när vi talar om större samlingar av människor talar vi om än mindre insiktsfullhet. Om chefen inte äger frågorna kan det uppstå idiotiska processer där folk fastnar i hörn och inte blir sedda.

ATT VARA "REN" i sina syften, att inte förstå sig eller ha dolda motiv är en viktig aspekt av att vara chef, anser Hans Lindgren. Mycket av bra chefskap handlar egentligen om mänsklig mognad.

– Ledaren måste förstå både egna och andras syften och lära sig hur man själv och andra verkar. När vi håller tentamen för dem vi utbildar får de redovisa att de förstår sig själva, hur de påverkar andra och med vilka metoder de styr. De måste också förstå systemet och sammanhangets mekanismer.

Den chef som favoriserar vissa och

missgynnar andra skapar en otäck dynamik i arbetsgruppen.

– Då agerar man primitivt och sätter igång primitiva mekanismer. Detta är vanligt högre upp i organisationer och är svårt att komma åt.

På 1950-talet skulle chefen först och främst vara en god arbetskamrat, på 1960-talet skulle han (som det oftast var) vara en god tekniker som kunde hantera alla nya maskiner och på 1970-talet skulle chefen helst inte vara chef. Under 1980-talet kom tankarna om att människan är organisationens bästa resurs.

– Sedan dess har arbetsledarrollen fyllts med otroligt mycket innehåll samtidigt som första linjens chefer (de närmast golvet) saknar direkt inflytande och inte kan ta övergripande beslut. De som styr verksamheten vill fånga upp

nyckeltal, göra mätningar och få mycket statistik och administrativ information vilket belastar första linjens chefer.

HANS LINDGREN tycker sig märka att människor inte längre är lika villiga att ta på sig ledaruppdrag. Samtidigt som världen blir alltmer komplex så är även organisationer komplexa och rymmer många olika professioner med olika logiker. Sjukvården är ett sådant exempel. Frågan är då hur organisationen ska kunna hantera komplexiteten.

– Den kan inte hanteras av en person eftersom det skulle bli en motkraft till komplexiteten.

Lösningen tycker han är att involvera medarbetarna, vilket inte bara avlastar cheferna utan även ger fler ett mer meningsfullt arbete.

– Arbetsglädje är direkt korrelerat till fältet som jag får ha ansvar för och till meningen som jag känner i mitt arbete.

ATT BYGGA ETT SYSTEM med ett transaktivt minne, är vad Hans Lindgren föreslår. De involverade känner till varandras kompetens och tillsammans klarar man att hålla ett komplext sammanhang och en vidare värld levande.

– Samverkan är ett naturligt sätt att möta den komplexa världen. De system som fungerar bra är de där ledarna har vågat släppa kontrollen och involvera medarbetarna. Men då måste de våga släppa ego-upplevelsen att det bara är de som har ansvaret.

På universitet finns ett styrproblem som är svårt att hantera, menar Hans Lindgren. Ingredienserna extremt självständigt arbete, konkurrens och kollegialt ledarskap gör det svårgreppbart. När man väljer sin kollega till chef så väljer man någon som ska tillgodose ens intressen, och det minskar chefens makt.

– DET UPPSTÅR MÅNGA maktkamper som kan ta väldigt elaka vägar eftersom ingen utom de involverade har makt att hantera dem. Det blir krig på liv och död där man försöker att förinta den andres möjlighet att bli framgångsrik.

I framtiden kommer universitetet av finansierings- och legitimitetsskäl att samverka mer med övriga samhället och det kommer i sin tur att påverka strukturerna, tror Hans Lindgren.

– Förr kunde universitetet bete sig hur det ville, men den tiden är över sedan länge, även om det finns spår kvar av mentaliteten att man är förmer än det omgivande samhället. Det är ett dilemma, för om man ska samverka så måste man utgå från en bas av lika värde.

Fotnot:

Hans Lindgren kommer i dagarna ut med en boken *Mellanchef – ett komplext uppdrag*.

Arbetsglädje är som kärlek

PASSION, ENGAGEMANG och intimitet är arbetsglädjens essens. Det menar Julian Barling, en kanadensisk forskare i arbetspsykologi, som jämför relationen till arbetet med en kärleksrelation. Han anser också att ledarskapet är den viktigaste faktorn för psykisk hälsa.

Att känna engagemang för organisationen, ha en passionerad känsla för arbetet och någon på arbetsplatsen att dela förtroenden med, det är förutsättningen för att känna arbetsglädje menar Julian Barling.

Dåligt ledarskap leder till ökad stress. Julian Barling är helt klar över att det finns ett positivt samband mellan gott ledarskap och de anställdas psykiska hälsa. En bra chef ger dig gott självförtroende och en känsla av förtroende för honom eller henne. Du vet att dina insatser spelar roll och att du kan utträta saker om du anstränger dig.

Julian Barling kallar det goda ledarskapet för transformational leadership, utvecklande ledarskap, och menar att det är vägen till psykisk hälsa hos de anställda. Utvecklande ledarskap har också stor betydelse för att du ska kunna känna kärlek till arbetet.

UTVECKLANDE LEDARSKAP har fyra delar: Idealiserat inflytande uppstår när en ledare gör det som är etiskt riktigt, vilket inspirerar andra att göra detsamma. Som anställd känner du lojalitet och stolthet gentemot organisationen.

Motsatsen gäller när chefer är ego-centriska, giriga, självupptagna och oinspirerande. När de undertrycker ditt eget tänkande och bara bryr sig om dig i den mån du kan hjälpa dem att nå deras syften. Detta skapar rädsla vilket i sin tur försämrar både hälsan och produktiviteten på arbetsplatsen.

Inspirerande motivation uppstår när chefen motiverar dig och dina arbetskamrater att uppnå mer än vad ni trodde var möjligt. Det kan också innebära att chefen ger dig en känsla av mening och entusiasm inför arbetsuppgifterna.

Intellektuellt stimulerande är chefen när han eller hon uppmuntrar dig att engagera dig i arbetsplatsfrågor genom att ifrågasätta gamla lösningar och tänka ut nya.

DET INDIVIDUELLA hänsynstagandet råder när chefen uppmärksammar dina behov av utveckling, visar empati och inlevelse och ger vägledning. Ledaren skapar en relation till dig vilket i sin tur gör att ledarskapet blir accepterat av dig och övriga i gruppen.

Julian Barling och hans kollegor har sett att en gemensam nämnare för dåliga chefer är att de fokuserar på det som du

gör fel, medan goda chefer fokuserar på det som du gör rätt utan att ignorera det som blir fel. De bryr sig, lyssnar på dig och vill veta vad du tycker.

EN GOD LEDARE bryr sig också mer om kollektivet än sig själv, medan en dålig driver saker i eget intresse och är sniken mot andra.

När du har pratat med din chef vet du vilken typ du har att göra med. En bra ledare gör att du känner dig inspirerad och glad, medan det motsatta gäller efter samtal med en dålig chef.

Källa: Psykologtidningen

Odontologen firar 40 år

Odontologen, en del av GU som ständigt hamnar i topp vid internationella rankningar, fyller 40 år. Till det högtidliga firandet den 14 september kom 1 300 personer, både nuvarande och före detta studenter, samt självklart flertalet anställda vid institutionen.

Egentligen har Göteborg en betydligt äldre tradition än 40 år när det gäller utbildning av tandläkare.

– Den första tandläkarutbildningen i Sverige startade i Göteborg redan 1889, av Victor Bensow, berättar Annika Ekestubbe, biträdande prefekt vid institutionen för odontologi. Det är för att hedra honom som en trappa ner till spår-vagnshållplatsen heter Victor Bensows trappor. Tyvärr flyttades utbildningen fem år senare till Stockholm för att återkomma till Göteborg först 1967. Utbildningen har varit hotad även senare, på 1980-talet, men efter mycket lobbyarbete fick vi behålla vår utbildning medan istället Malmö fick lägga ner sin under en period.

Den odontologiska forskningen brukar framhållas när GU:s starka områden ska pekats ut. En rad forskarprofiler

har gjort Odontologen känd över hela världen. Diagnostik, prevention och behandling av karies och parodontit hör till institutionens starkaste områden. Ett annat är rehabilitering vid skador i bettet där, särskilt på senare år, forskningen kring implantat och biomaterial varit mycket framgångsrik. Flera forskargrupper har i samverkan med näringslivet lett utvecklingen, och både teknik och behandlingsprogram har gått fram oerhört på 40 år och förändrat många människors liv.

- MEN ODONTOLOGEN är också mycket stark när det gäller forskning kring och behandling av tandvårdsrädsla. Vi har också ett mycket gott samarbete med tandvården i regionen. Det innebär att studenterna får ovanligt goda möjligheter till klinisk utbildning.

Att odontologen i Göteborg är så känd och framgångsrik har bland annat inneburit att två stora världskonferenser för odontologer förlagts till Göteborg: Fédération Dentaire Internationale 1993 samt International Association for Dental Research tio år senare.

Antalet studenter har varierat kraftigt genom åren.

Odontologen, med sin välkända plåttfasad, stod klar hösten 1969.

– På 1970- och 1980-talen utbildade vi cirka 120 tandläkare per år, vilket innebar att det blev ett överskott på tandläkare, förklarar Annika Ekestubbe. Idag utbildar vi snarare för få tandläkare, ungefär 60 per år.

40-ÅRSFIRANDET pågick en hel dag på Svenska Mässan. Bland annat bjöd professor emeritus Gunnar E Carlsson på nostalgikickar. Och professor Claes-Göran Emilson, universitetslektor Percy Milleding samt övertandläkare Catarina Wallman berättade om minimalintensiv tandvård, där minimala ingrepp ger maximal effekt. Besökarna fick också veta mer om hur röntgendiagnostik fungerar och om oral cancer som genetisk sjukdom. Även funktionshinder och reumatiska sjukdomars inverkan på käk-systemet belystes.

Och efter en dag full av föreläsningar bjöd kvällen på mingel, buffé och underhållning i det nyrenoverade studenthuset Munhålan.

Eva Lundgren

Så minns vi Peter Eriksson

VI HAR FÖRLORAT en högt aktad medarbetare, en mycket fin och lojal kollega och en oförglömlig vän.

Peter Eriksson fick sin läkarexamen 1987, blev legitimerad läkare 1994 och specialist i neurologi 1999. Han disputerade 1992 på avhandlingen *Opioid receptors on neuronal cells in primary cultures* och blev docent i neurologi 1998. Han utnämndes till professor i neurobiologi med stamcellsinriktning 2001. Peter Eriksson blev 48 år.

I yrket gjorde Peter allt som förväntades av honom – högkvalitativ forskning, god undervisning och han fullgjorde den så kallade tredje uppgiften,

det vill säga att berätta för allmänheten och patientföreningarna om de senaste forskningsrönen på ett lättfattligt, trevligt och pedagogiskt sätt. Peter tyckte mycket om sitt arbete. Han var alltid positiv och sade aldrig nej till någon uppgift. Han delade dessutom frikostigt med sig av sin kunskap, sina erfarenheter, idéer och allt det konstruktiva tänkande han stod för.

PETER VAR OCKSÅ omtyckt av sina patienter. Det är förstäligt, för Peter ville hjälpa. Det gällde inte bara patienter. Peter hjälpte gärna en student, kollega eller medmänniska som hade det svårt.

Man kunde gå till Peter och uppleva empati och tröst. Peter hade en förmåga att aktivt lyssna och han hade en stor integritet.

Vi, Elisabeth Hansson och jag, Lars Rönnbäck, lärde känna Peter för cirka 25 år sedan. Peter började som doktorand i vår gliacellsgrupp på Histologen 1982. Peter kom att bli vårt "vetenskapliga barn". Redan som ung medicinstudent var Peter otroligt engagerad och entusiastisk. Det var något speciellt med Peter. Han var inte den perfekta doktoranden, som lyssnade, tog till sig och gjorde de perfekta försöken – nej, inte perfekt i den bemärkelsen. Men Peter var speciell: Han var vänligheten personifierad, hans hjärta var något av det finaste Elisabeth och jag upplevt! När sedan Michael Nilsson kom, visade det sig att Peter och Michael skulle bli de allra bästa kompisar. En vänskap som bara växte sig starkare med åren.

EFTER DISPUTATIONEN 1992 stod det helt klart att Peter ville arbeta med forskning som hade potential att hjälpa mänskligheten i stor skala. Här kom stamcellsforskning och möjligheter för helt nya behandlingsformer in. Peter var framsynt. Han funderade mycket på om man skulle kunna förmå kroppens egna stamceller att växa ut och ersätta

celler efter en hjärnskada, stroke eller demenssjukdom. Peter såg också här en stor potential för att på sikt kunna lindra symtomen vid bland annat Parkinsons sjukdom och Alzheimers sjukdom.

PETER FÖRBLEV sin ursprungliga verksamhet trogen – cellbiologi och neurobiologi – och utvecklade den på ett mycket talangfullt sätt. Vi kan definitivt säga att det är få människor som kombinerar en stor personlig generositet, positivitet, omtanke och värme med en fantastisk framgång i yrket. Saknaden efter Peter Eriksson känns därför oerhört tung. Vi kommer dock alltid att bära med oss de starka intryck som han gjort och dessa kommer att positivt påverka vår vardag under lång tid framöver.

Michael Nilsson

PROFESSOR I NEUROREHABILITERING

Elisabeth Hansson

PROFESSOR I NEUROBIOLOGI

Lars Rönnbäck

PROFESSOR I NEUROLOGI

SAMTLIGA VID SAHLGRENSKA AKADEMIN,
GÖTEBORGS UNIVERSITET

Ny svensk teaterhistoria

Den första svenska teaterhistorien på 90 år har nu kommit ut. Huvudredaktör är litteraturvetaren Tomas Forser.

Det har tagit fyra år och sexton litteratur- och teatervetare att skriva de 1 350 sidorna, men nu är den klar, Ny svensk teaterhistoria, i tre fullmatade band.

Senast en svensk teaterhistoria kom ut var för 90 år sedan, så böckerna är efterlängtrade.

MEST SPÄNNANDE är att börja med tredje delen och leta efter uppsättningar man själv sett eller hört talas om. För mycket riktigt, här kan man till exempel läsa om den legendariska föreställningen *Jorden rör sig!* på Angeredsteatern 1980 med Sven Wollter som Galileo och publiken placerad nästan inne på scen. Och här skrivs om Lars Noréns pjäs *Sju tre*, om föreställningen men också om den hetsiga debatt som följde om nazister på scenen och om polismorden i Malexander. Men här kan man också läsa om flera av Ingmar Bergmans mest omtalade uppsättningar.

– I varje band finns ett trettiotal föreställningar utförligt beskrivna och när det gäller sista bandet kommer många läsare att hitta sådana som de själva har sett, säger Tomas Forser, professor i lit-

teraturvetenskap och huvudredaktör för teaterhistorien.

Verket är kronologiskt skrivet där första bandet börjar med 3 000 år gamla hållristningar och slutar med den ödesdigra maskeradbalen på Stockholmsoperan där Gustav III:s epok tog slut.

– På hållristningarna finns bland annat figurer som tycks göra rena akrobatnumren och personer som verkar ta danssteg. Eftersom vi tolkar ordet ”teater” i mycket vid mening, som något som någon visar för andra, har vi i de tre banden med så olika former som dansande figurer på granithällar, dockteater, mim, nycirkus, opera, dans, performance och mycket annat.

ANDRA BANDET behandlar 1800-talet, främst musikteater som opera och balett, och tredje bandet, som är det mest omfattande, skildrar 1900-talets teater. Där uppmärksammas även radio- och tv-teater som snart blev de teaterformer som nådde allra flest människor.

– Vi har inte skrivit en katalog över teaterhistorien utan istället försökt samla den kring olika teman eller frå-

gor, förklarar Tomas Forser. Vi har satt in teatern i sitt samhälleliga kulturella sammanhang och beskriver till exempel hur kröningar och processioner fungerade som ett slags föreställningar och som demonstrationer av makt och positioner.

Första kapitlet, om tidiga uttryck för drama och teater i Skandinavien, är skrivet av en isländsk folklivsforskare och dramalärare. Övriga kapitel är författade av forskare från hela Sverige.

– **VI HAR VARIT** noga med att göra skildringen bred även geografiskt så att inte bara storstädernas utbud finns med, berättar Tomas Forser. Landsortsteatern, revyerna och buskisen har även den en plats i teaterhistorien. Det har också varit viktigt att göra en historia som bygger på aktuell vetenskaplig forskning samtidigt som den är skriven på ett sådant sätt att vilken intresserad läsare som helst kan ha utbyte av den.

Ny svensk teaterhistoria är utgiven på Gidlunds förlag och projektet har finansierats av Vetenskapsrådet.

Eva Lundgren

Pro Arte et Scientia

♦ **Universitetets belöningsmedalj** Pro Arte et Scientia går i år till Ingvar Dahlberg, bankdirektör på Bohusbanken, Birgitta Öfverholm, verksamhetsledare och chef för Näringslivsgruppen samt Lasse Swahn, programledare för Alltinget.

Sedan 1984 har Ingvar Dahlberg varit ledande inom ett flertal stiftelser inom vetenskaps- och kulturområdena. Bland dessa kan nämnas Anna Ahrenbergs fond för vetenskapliga m.fl. ändamål och Carl Jacob Lindebergs fornminnesfond.

Birgitta Öfverholm har bland annat varit drivande bakom tillkomsten av Vetenskapsfestivalen och har initierat de årliga välkomstprogrammen för nya studenter. Hon har även varit en av de drivande i studentbostadsfrågan.

Lasse Swahn har under många år arbetat med att föra ut vetenskap till det omgivande samhället, bland annat i radioprogrammet Alltinget men också som moderator vid olika programpunkter som vänder sig till allmänheten eller till skolbarn.

Medaljerna kommer att delas ut i anslutning till doktorspromotionen den 20 oktober.

Hillary Clinton hedersdoktor

♦ **Hillary Rodham Clinton** har utsetts till hedersdoktor i medicin vid Göteborgs universitet.

Sahlgrenska akademien motiverar beslutet bland annat med att Hillary Clinton är känd för sitt starka engagemang för frågor som rör den fram-

tida utvecklingen av hälsa och välfärd. Särskilt har hon arbetat för att förbättra villkoren för utsatta barn och försökt förbättra hälsovården i USA.

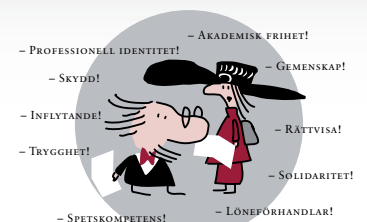
Hillary Clinton valdes år 2000 till senator för New York med en klar majoritet. I november 2006 återvaldes hon med en ännu större majoritet på 67 procent. Hon har också meddelat sin kandidatur till presidentvalet 2008 för det demokratiska partiet.

– Hillary Clintons engagemang för frågor som rör medicinsk forskning och hälsoproblem är väl känt, säger professor Olle Larkö dekanus för Sahlgrenska akademien. Hon är också en stark förespråkare för en ökad satsning på medicinsk forskning.

Ny engelsk broschyr finns att beställa på www.gu.se

Högskolan är vårt område

SULF
GÖTEBORG

Sveriges universitetslärarförbund
Göteborg, 031-786 10 77
www.sulf.fack.gu.se

Vad ska universitetet heta på engelska?

Sedan något drygt decennium kallas vårt universitet officiellt för Göteborg University på engelska. Innan dess sade och skrev de flesta University of Gothenburg.

Under det senaste året har universitetet tagit fram en ny grafisk profil och en ny logotyp. I samband med en sådan förändring kan det vara värt att fundera över universitetets beteckning på engelska.

Vad heter Köpenhamns universitet?

Tidskriften Newsweek ägnade sitt sista augustinumner åt frågor om högre utbildning. En del universitet annonserade i tidningen, bland annat Köpenhamns universitet. I deras annons står det University of Copenhagen och staden Copenhagen nämns flera gånger i annonsen. Ja, självklart står det så. Det står inte University of København. I mina ögon skulle det se väldigt konstigt ut. Annonsens syfte är att locka internationella studenter till Köpenhamn. Vilket universitetsnamn lockar flest studenter att söka? Min gissning är att Copenhagen lockar mer än København. De flesta som talar engelska kallar självklart Köpenhamn för Copenhagen. Lika självklart som vi säger Köpenhamn på svenska. Om man testar olika tänkbara engelska benämningar på Göteborgs universitet och Köpenhamns universitet, får man ett intressant resultat. Båda universiteten får ungefär lika många träffar, cirka 1,4 miljoner. University of Copenhagen får drygt en miljon träffar medan Copenhagen University får 377 000. Varianter med København ger ett par hundra träffar bara (se tabell för detaljer).

För Göteborgs universitet finns det fyra namn som alla får relativt många träffar: Göteborg University (884 000), University of Göteborg (289 000), University of Gothenburg (167 000) och Gothenburg University (165 000). Den officiella beteckningen Göteborg University ger flest träffar men andra varianter konkurrerar.

Den intressanta frågan är varför namnfrågan hanteras fullständigt annorlunda i Köpenhamn och Göteborg. Det är bara 30 mil mellan städerna. En förklaring är förstås att staden Köpenhamn officiellt kallas Copenhagen på engelska medan staden Göteborg officiellt heter City of Göteborg, men detta skjuter bara iväg frågan ett steg och vi låter staden ta ansvar för universitetets namn.

Hur gör resten av Europa?

Det finns flera städer i Europa som har olika namn på modersmålet och på engelska, till exempel Köln, München, Wien, Venedig, Rom och Florens. Listan är inte alls uttömmande. Samtliga dessa städer följer Köpenhamns mönster. Det heter alltså University of Vienna, inte

University of Wien och så vidare.

Göteborgs sätt att hantera namnfrågan är alltså udda och avvikande, och det gäller både staden och universitetet. Resultaten är rätt slående, skulle jag vilja påstå.

Göteborg är unikt i den meningen att det är den enda staden i Sverige som har olika namn på svenska och engelska både vad det gäller stavning och uttal. Vi kan alltså inte se hur Lund, Stockholm och Uppsala hanterar namnfrågan för att få råd. Där finns bara två alternativ att välja mellan: University of Lund eller Lund University.

Varumärke

Ett argument som jag hört är att namnet Göteborg fungerar som ett varumärke för staden och att man bara har råd med (eller ska ha) ett varumärke. Volvo heter Volvo över hela världen. Om nu detta är sant också för stadsnamn, så undrar man varför övriga Europa inte har nått denna insikt. Kanske man vänder på resonemanget i Köpenhamn (och på andra ställen) och säger att man ska vara rädd om sitt engelska varumärke. Man ser helt enkelt de engelska namnen Copenhagen, Vienna och Venice som en tillgång för staden. Alla andra svenska orter har samma namn på svenska och engelska, till exempel Frillesås och Rävlanda. Min fråga är varför vi ska anstränga oss att vara som Frillesås och Rävlanda när vi kan vara som Köpenhamn och Florens.

Ett annat argument är att namnet Gothenburg inte är så känt. Till detta kan man säga att det kanske Göteborg inte heller är. Sanningen är väl den att ingen vet vilket av namnen Göteborg och Gothenburg som är mest känt bland världens befolkning. Min egen erfarenhet är definitivt att de flesta som jag mött och talat engelska med snarare säger Gothenburg än Göteborg.

Ett tredje argument är att det är namnbärarens namn som bestämmer vad som är det rätta eller det egentliga namnet. Målet är alltså enligt denna princip att man ska eftersträva att stava och uttala alla namn så som namnbärarna själva gör. Detta är ett mycket tveksamt argument. Är det verkligen mer riktigt eller mer eftersträvansvärt att på svenska säga att "Jag besökte Venedig och Köpenhamn förra sommaren" än att säga att "Jag besökte Venedig och Köpenhamn"? För de flesta svensktalande är det helt enkelt en självklarhet att städerna heter Venedig och Köpenhamn på svenska, samtidigt som vi är väl medvetna om att detta inte är städernas inhemska namn.

Om namnbärarnas uttal och stavning avgör vad som är rätt, skulle Sweden heta Sverige på engelska, liksom på tyska och alla andra språk. I mitt tycke är inget av de här argumenten övertygande. Snarare blir de svagare ju mer man funderar över dem.

Vilket är det naturliga uttalet?

Vad är då vettigt att göra? Ska staden heta Göteborg på engelska och ska universitetet heta Göteborg University? Låt oss fundera på hur vi gör när vi talar engelska i olika sammanhang. Jag är övertygad om att de flesta säger "I was born in Gothenburg" snarare än "I was born in Göteborg".

Olika språk har olika uttalsmönster och när vi talar engelska förändrar vi vårt uttal av till exempel t- och d-ljuden och många av vokalerna. En del av oss förändrar till och med vårt eget namn när vi går från svenska till engelska. I mitt fall skiftar jag från "Andeschon" till "Åndersen". Det blir, kan vi säga, enklare att tala engelska om vi inte behöver växla mellan engelska och svenska uttalsprinciper när vi talar. Det är nog så att när stadens politiker hälsar utländska gäster välkomna, säger de "Welcome to Göteborg" snarare än "Welcome to Jöteborg".

Ett argument mot namnformen Göteborg på engelska är alltså att det faktiskt är ett svåruttalat namn på engelska.

Den svenska namnformen ger dålig vägledning för uttalet om man inte har svenska som modersmål. Det finns tre problem med stavningen. För det första är det oväntat att g före ö uttalas som j. Lika oväntat är det att den avslutande g-bokstaven uttalas som ett j. Och för det tredje är ö en ovanlig bokstav, vars ljudvärde inte är känt av alla.

Svensk stavning lämnar den utländske läsaren villrådig vad gäller uttalet. Formen Gothenburg ger direkt rätt uttal för den som kan engelska.

Vad hette staden från början?

Variationen mellan namnformerna Gothenburg och Göteborg går långt tillbaka. På privilegiebrevet från den 4 juni 1621 står det att staden skulle heta Gothenburg, men denna text är skriven på tyska. På en samtida tyskspråkig karta används samma stavning. Den här tyska (och nederländska) namnformen togs över i de engelska texterna, som blev vanliga mot slutet av 1600-talet. I latinska texter och kartor användes oftast formen Gothoburg med olika latinska ändelser. Den här latinska stavningen lever vidare i universitetets sigill; ännu har alltså ingen föreslagit att universitetet också ska byta namn på latin. En tidig fransk text har stavningen Gothenbourg.

I svenskspråkiga texter och kartor hittar man stavningar som Götheborgh, Giöteborg och vanligast Götheborg (som ostindiefararen).

Det finns ett par saker att kommentera här. För det första att staden från begynnelsen haft såväl ett svenskt namn (Göteborg med varianter) som ett utländskt (internationellt) namn (Gothenburg med varianter). För det andra att stavningen inte var tillnärmelsevis så standardiserad på 1600- eller

1700-talet som den är idag. Frågan om vilken stavning som var rätt kunde knappast ställas för 350 år sedan. För det tredje att kartor och andra dokument från den här tiden speglar en mångspråkig kultur. I 1600-talets Göteborg levde språken sida vid sida, inte bara på gator och torg utan även i officiella dokument.

I vad mån historien är relevant för vad vi officiellt ska kalla Göteborg på engelska kan diskuteras. Det är inte självklart att en beteckning blir bättre för att den är gammal, men det kan tyckas historielöst att försöka göra sig av med det snart 400 år gamla namnet Gothenburg.

Gothenburg eller Göteborg?

Jag har försökt ta upp olika argument som kan vara relevanta i valet mellan Göteborg och Gothenburg som namn på staden. Hur jag än vrider och vänder på det, kan jag inte komma fram till något annat än att vi bör både säga och skriva Gothenburg när vi talar och skriver engelska.

Om GU skulle bestämma sig för att skriva Gothenburg istället för Göteborg, så löser det ändå inte alla problem. Valet står därefter mellan University of Gothenburg och Gothenburg University. Om GU skulle följa det mönster som är vanligast bland europeiska städer i motsvarande situation, är University of Gothenburg det alternativ som ligger närmast till hands. Om GU däremot skulle följa det mönster som andra svenska universitet följer, är Gothenburg University det lämpligaste valet.

Lars-Gunnar Andersson
PROFESSOR VID INSTITUTIONEN
FÖR SVENSKA SPRÅKET

Uppställningen visar antalet träffar på Google för de fyra alternativen University of Gothenburg, Gothenburg University, University of Göteborg och Göteborg University. Jag har sökt på universitetens engelska namn, alltså dels genom att följa mönstret "University of X" eller "X University", dels genom att använda stadens inhemska respektive engelska namn.

Göteborg University	884 000
University of Göteborg	289 000
University of Gothenburg	167 000
Gothenburg University	165 000
University of Copenhagen	1 040 000
Copenhagen University	377 000
University of København	230 000
København University	129 000
University of Cologne	726 000
Cologne University	94 800
University of Köln	40 200
Köln University	23 100
University of Vienna	1 030 000
Vienna University	924 000
Wien University	18 400
University of Wien	6 100

Håller du med Lars-Gunnar Andersson? Fortsätt debatten. Skriv till fria ord.

Research on an ultra-small scale

“I want to understand what goes on around me”, says Andrew Ewing, who is a holder of a Marie Curie Chair at Göteborg University since 2007. That is why he stays up half the night to study Swedish. And that is also why he is interested in how cells communicate in the human brain.

ANDREW EWING, professor of analytical chemistry at Pennsylvania State University, is one of the world’s leaders in developing micro scale techniques and tools for understanding fundamental processes within the brain’s individual cells. Last year the European Union awarded him a Marie Curie Chair at the Department of Chemistry at Göteborg University. This means that he will be here for at least three years, involved in a project called Ultra Small Analytical Techniques Applied to Single Cell Neurochemistry. But he also spends early mornings and late evenings studying Swedish and says that his teacher is bombarding him with new words and expressions all the time.

“My wife, Ann-Sofie, comes from Sweden and our little four-year-old daughter, Selma, speaks Swedish better than I do. So I think it’s time for me to learn too. People speak English so well here, so in a normal conversation there’s never any problem. But when a group of people are chatting or when I’m in a lunch room and hear people talking around me, I can’t follow what’s going on. And that’s annoying, I want to know.”

The first time Andrew Ewing was in Sweden for science was in December 1990. Among others, he met Rolf Ekman, who in those days was a professor at Lund University.

“Everything I know about stress and the brain Rolf has taught me!”

When Andrew Ewing left Pennsylvania State University for Göteborg he had just received no fewer than four NIH grants. And as a professor over there he has a salary that is more than twice as high as what he gets here. So, why come?

“In the US I’m busy all the time with meetings and travels. Here I can concentrate more on my work. And I have such a lot of excellent colleges here! The NIH grants will give the group I left in the US the possibility to set up their work and finish their degrees in a wonderful way, while I can write my articles here. So with this arrangement everybody will win.”

ANDREW EWING thinks of himself as something of a chameleon. That is why he is involved in so many different projects; he simply wants to know how things work. His main interest is to understand the chemical interaction between nerve cells in the brain. His research has led to the development of three methods to measure the chemicals that individual nerve cells use to speak to each other through their membranes: an electrochemical technique where ultra small electrodes are used to measure neurotransmitter chemicals released from cells, a capillary-electrophoresis technique capable of analyzing volumes less than one millionth of a rain drop and therefore the contents of just part of a single cell and a mass spectrometry imaging method to measure chemicals in regions of cell membranes.

“One of our goals is to understand how the reward system in the brain works. We use banana flies, since their brains have almost the same transmitters as human brains. Banana flies learn surprisingly quickly. If they can

chase two tubes to fly into, and they get an electric shock in one of the tubes, they immediately learn not to take that way a second time. A few do not learn. These might be like republican voters, they never learn! The reward system is closely related to the production of dopamine. And since the lack of dopamine causes diseases such as Parkinson’s disease, and is perhaps also involved in schizophrenia and depression, we hope our research will be useful for development of new medicines.”

In a separate direction of research, Andrew Ewing and his team are trying to develop a simple model of how cells communicate by using microfluidics, imaging and cell networks in culture.

“We are trying to bridge the gap between studying single cells and studying more complex models of the brain. Instead of just stimulating one cell we hope to stimulate perhaps five cells in a network of a hundred to see how they interact. That is more similar to how our brain actually works and I hope this simplified brain will help us understand several dysfunctions, such as Parkinson’s and perhaps Alzheimer disease.”

NEUROSCIENCE is becoming an increasingly interesting area for grant givers. Andrew Ewing thinks there may be a very down-to-earth reason for this.

“Modern medicine is increasing our life spans and, hence, more and more people are getting really old when dementia and other old-age brain disorders are prevalent. And, that goes for politicians too. As with everybody else, they want to stay healthy physically and mentally in their old age – and therefore they are interested in sponsoring neuroscience!”

Eva Lundgren

Vice-Chancellor Pam Fredman

The new Director of the National Agency of Higher Education, Anders Flodström, has proposed that the number of universities in Sweden should be reduced to five. I am not particularly fond of fusions within academia, on the other hand I am a keen supporter of co-operation both within research and education. Not least research in medicine and the natural sciences which demands huge investments in terms of equipment. You can’t have it all. Page 2.

Co-operation with Norway

Göteborg University would like to increase its cooperation with Norway when it comes to research and education in the area of marine environment. On October 11th, representatives from the government and universities from both countries will be meeting in Vasaparken to discuss a plan of action. The ocean environment, marine energy systems and contractors’ education are some of the areas which Göteborg University is hoping to develop together with universities in Norway, Tromsø University, among others. Page 3.

Huge uncertainty about the organisation of IT

All the university’s IT resources are to be coordinated in a new organisation which is to start at the beginning of next year. But now about 20 professors and heads of departments have written to the Vice-Chancellor claiming that the merger is being conducted too quickly and that a dialogue between the separate partners has not taken place. Robin Cooper, professor at the Department of Linguistics, initiated the protest: “A lot of IT-people are worried about getting new tasks. And what’s to say that the new organisation will work well and without any friction?” Page 4.

GU to take over Kristineberg

At the end of the year, Göteborg University will take over Kristinebergs Marine Research Station, thereby further strengthening its distinctive marine profile. At the same time, a new organisation will be formed in which Tjärnö marine biological laboratory will be part. Page 8.

Capitalism promotes virtue

A postmodern feminist who believes in a free market. An economist who has written books on philosophy. A woman who was once a man. No contradictions seem to be problematic for professor Deirdre McCloskey who has been awarded an Honorary Doctorate at the School of Business, Economics and Law, Göteborg University. Pages 18-19.

Also in this issue: Who would like to be the health and safety at work officers? GU’s first Erasmus Mundus students are now here. The university main building is 100 years old. Magnus Wistrand is the winner of the pedagogical prize. The GU Journal is 10 years old. Managers create and also destroy the pleasure of work. New Swedish theatrical history. Göteborg University or University of Gothenburg – which do you prefer? Write to gu-journalen@gu.se.

FOTO: HÖGSKOLEVERKET/JOHAN BRYGGARE

Inspirerande att tvingas byta perspektiv

Gästkrönikan **RESAN GÅR TILL KINA.** Högskole- och forskningsministern finns med, likaså statsekreterarna från utbildnings-, social- och miljödepartementen, rektorer, professorer, forskare, myndighetspersoner och industrirepresentanter. Totalt deltar 170 utvalda svenskar med intressen inom forsknings- och innovationspolitik, materialteknik, hälsa och medicin, energi och klimatforskning. Vi flyger till Beijing för att möta kinesiska kollegor på skilda nivåer, från ministrar till yngre forskare. Vi ska diskutera framtida samarbeten. Varför? Svaret är globalisering. Vi vet alla att den ekonomiskt resurssnåla miljön som våra svenska forskare verkar i, kan en Kinare vara en investering väl värd att göra. Svenska företag – Ericsson, Sandvik, Volvo och LKAB, för att nämna några – gör lysande affärer i Kina. Varför skulle då inte också vi från svenska universitet, som är fostrade i forskning, för bästa internationella konkurrens, och som är införstådda med betydelsen av innovation för svensk ekonomisk tillväxt, kunna göra en insats för Sverige och Kina och få tillgång till nya resurser för den egna forskningen och utvecklingen? Redan första dagen sprids ryktet att aktivitet i globaliseringsarbete kommer att belönas ekonomiskt i regeringens forskningsproposition nästa höst. Ett antal miljoner kronor nämns, som ska avsättas för internationellt forskningssamarbete.

KONFERENSEN INLEDS MED en halv dags invigning, som i ärlighetens namn känns lite lång. Att formulera visioner och politiska åsikter är inte alltid en

tacksam uppgift, även om både de svenska och kinesiska politikerna tävlar om deltagarnas intresse. Det känns faktiskt som att globaliseringen inom forskning och högre utbildning går mycket snabbare på verksamhetsnivå än på politiker- och myndighetsnivå. Kanske är det inte så konstigt, forskningen är ju av tradition och nödvändighet internationell. Publicering i de mest välrenommerade tidskrifterna, i dem som ger forskaren internationellt erkännande, sker ju inte om forskaren inte samtidigt står sig i den vetenskapliga konkurrensen. Och vi vet ju att konkurrens och samarbete är två samverkande koncept. Vi vet också att nu, och i ännu högre grad imorgon, måste vi kunna samarbeta men också konkurrera för att få de bästa studenterna. Nationella studenter är inte nog.

JAG HAR STOR BEHÅLLNING AV konferensen. Den lär mig förstå energipolitikens mysterier. Den lär mig att endera är kinesiska eller svenska ministrar färgblinda. I Kina ses kärnkraften som en grön energikälla. Det gör den inte i Sverige. Vad detta kommer att betyda i praktiken vet jag inte. I ett land som Sverige, där ökad energitillgång inte är liktydigt med ökad ekonomisk tillväxt och livskvalitet, tror många att det räcker med skattepolitik och livsstilsdiskussioner i medierna för att lösa miljöproblemen. I ett land som Kina är energitillgången livsviktig för att få en miljard människor att gå från fattigdom till ett dragligare liv. För båda länderna gäller dock att infrastrukturen för energianvändning på olika sätt måste förändras genom ny forskning och utveck-

ling. Ur ett forsknings- och tekniskt utvecklingsperspektiv så lär vi av varandra. Frågorna ställs naturligtvis annorlunda utifrån svenska och kinesiska förhållanden, men det finns en gemensam kunskapsbas. Det är mycket lärorikt och stimulerande att föra dessa diskussioner. Att plötsligt tvingas tänka i perspektivet mer än en miljard istället för tio miljoner människor.

INOM ALLA OMRÅDEN som representeras på konferensen förs givande diskussioner och idéerna om nya samarbeten är många. Möjligtvis är området kring kinesisk traditionell medicin i modern medicinsk vetenskap något kontroversiellt. Det för tanken till Indien, där läkemedelsforskning i den internationella forskningsfronten står för ca 10 procent av läkemedlen, de generiska för lite över 40 procent och de traditionella (natur-) läkemedlen för nära hälften. Hur tar vi till vara värdet av traditionerna och undviker det som är hokusfokus? Det är en fråga som inte bara handlar om upplysning utan också om ekonomi.

SOM UNIVERSITETSKANSLER kanske ändå det största värdet av konferensen är mötet med alla de 170 svenska deltagarna; rektorerna, professorerna och forskarna. Det är märkligt att behöva åka ända till Kina för att få uppleva detta. Globaliseringen är mångfasetterad!

Anders Flodström
UNIVERSITETSKANSLER